

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaalteaduste valdkond
Ühiskonnateaduste instituut

Mathias Merelaht

**Ajateenijate teenistusse tuleku suhtumise ja teenistusmotivaatorite
seos tervise ja emotsionaalse enesetunnetuse hinnangutega**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Kairi Kasearu, PhD

Tartu 2025

SISUKORD

ABSTRACT.....	3
SISSEJUHATUS.....	5
1. KIRJANDUSE ÜLEVAADE.....	6
1.1 Ajateenistus.....	6
1.2 Motivatsiooniteooria.....	8
1.3 Ajateenijate panustamisvalmidus ja heaolu.....	10
1.4 Ajateenijate vaimne tervis.....	12
1.5 Füüsiline tervis ja võimekus.....	15
1.6 Vaimne ja füüsiline tervis kui teenistusest vabastamise põhjused.....	16
2. PROBLEEMIPÜSTITUS.....	18
3. METOODIKA.....	21
3.1 Valim ja andmed.....	21
3.2 Mõõdikud.....	21
3.3 Analüüsimismeetod.....	22
4. TULEMUSED.....	26
4.1 Teenistusse panustamise motivaatorite seos teenistusse tuleku meelsusega.....	26
4.2 Tuleku meelsuse seos ajateenijate tervisliku seisundiga.....	29
4.3 Ajateenisuse alguses hinnatud tervisliku seisundi seos teenistusse panustamise motivaatorite muutusega teenistuse jooksul.....	31
4.4 Teenistuse jooksul langenud teenistusse panustamise motivaatorite hinnangute seos tervise enesehinnangutega.....	32
5. JÄRELDUSED JA ARUTELU.....	35
5.1 Tuleku meelsuse seos ajateenijate tervisliku seisundiga järeldused.....	35
5.2 Ajateenisuse alguses hinnatud tervisliku seisundi seos teenistusse panustamise motivaatorite muutusega teenistuse jooksul järeldused.....	35
5.3 Teenistuse jooksul langenud teenistusse panustamise motivaatorite hinnangute seos tervise enesehinnangutega järeldused.....	36
5.4 Teenistuse jooksul langenud teenistusse panustamise motivaatorite hinnangute seos emotsionaalse enesehinnanguga järeldused.....	37
5.5 Arutelu järelduste kohta toetudes teooriale.....	37
KOKKUVÕTTE.....	40
KASUTATUD ALLIKAD:.....	42
LISAD.....	46

ABSTRACT

This thesis is titled “Conscript's mental health in relation to self-evaluated attitudes about being conscripted and motivators to contribute to conscription”

National security and defence concerns for European countries are the most relevant they have been in the last few decades, due in large part to the war against Ukraine. Estonia, alongside a few other countries in Europe, has been using compulsory military conscription for defence purposes long before these concerns (Jonsson jt, 2024). As a result, the reservists that have been trained by Estonia's conscription system are the country's most direct, fast-acting and important line of defence. Though Estonia's conscription has already proven successful, advancements in military technology and research have shown that more focus can and should be directed to the effectiveness of military training (Fletcher, 2009).

Following the self-determination theory's (Ryan and Deci, 2020) logic, Estonia's conscription system has flaws that hinder the best possible theoretical result for a conscript's learning and development, such as: its compulsory nature limiting autonomy, (Parmak ja Tyfa, 2023; Purre ja Oja, 2018; Rybakovaitè jt, 2021; Schei, 1994) lack of relatedness due to limited contact with others back home (Parmak ja Tyfa, 2023; Purre ja Oja, 2018) and poor physical health resulting in limited competence need fulfillment (Kasearu ja Uulimaa-Marguse, 2018). In addition, Purre and Oja's (2018) study points to the fact that mental health amongst conscripts has not been widely studied at this point.

Based on these findings, the aim of the thesis at hand is to study and evaluate how motivators that contribute to conscription are related to conscripts' self-evaluated physical health over all at the start of conscription, conscripts' self-evaluated attitudes about being conscripted at the start of conscription and conscripts' self-evaluated mental health at the end of conscription. To help with this aim four research questions are proposed:

- 1) To what extent, at the beginning of conscription, are motivators for contributing to conscription and conscript's self-evaluated attitudes about being conscripted related?
- 2) To what extent are conscript's self-evaluated attitudes about being conscripted related to conscript's self evaluated physical health over all at the start of conscription?
- 3) Do the motivators for contributing to conscription change more during the course of conscription for conscripts with poorer health at the beginning of their military service compared to conscripts with better health?

- 4) To what extent is the decline in assessments of motivators for contributing to conscription related to conscript's self evaluated mental health at the end of conscription?

In order to study and evaluate the chosen topic, data collected from the Conscript Questionnaires 2023/2024 were used. The surveys were conducted at the start and end of conscription service. The questionnaires' data was analysed using the program Rstudio.

Results from the analysis indicated that the answer to research question one ought to be: conscripts' self-evaluated attitudes about being conscripted for the most part have a statistically significant and reasonable relation to the answers given to motivators.

Results for the second research question indicated that conscripts' self-evaluated attitudes about being conscripted are related significantly to conscripts' evaluated overall health at the start of conscription. Based on the Cramer's V value for the chi-squared test conducted with the two variables, the relation is weak.

For the third research question, during analysis, it was found that the evaluated motivator values for contributing to conscription change more during the course of conscription for conscripts whose health was self-evaluated to be better at the start of conscription. Based on the analysis' results, the mean overall for any motivator decreased from the first conducted questionnaire to the second. Additionally Welch's t-tests results (which compared evaluations for motivators at the start and end of conscription) and Cohen's D estimates indicated, that not only did conscripts with better self evaluated health at the start of conscription have more statistically significant results, but the results were also stronger in the cases where Cohen's D estimates could be compared.

For the fourth research question, analysis through Welch's t-tests and Cohen's D for motivators for the first questionnaire and second questionnaire were conducted. Estimates indicated that groups that have an inclination for the occurrence of mental health issues according to the EST-Q marginal boundary had a stronger overall Cohen's D estimates, when compared to groups that did not have an inclination for occurrence.

SISSEJUHATUS

Viimaste aastakümnete jooksul ei ole julgeoleku ja riigikaitse tagamine Euroopas olnud päevakohasem kui praegu. Ukraina vastu toimuva sõja tulemusel on mitmed riigid suurendamas kaitsekulutusi ja sõjaväelaste arvu taastades ajateenistuse või suurendades värbamist. Eesti riik on üksikute seas Euroopas, mis riigikaitse eesmärkidel säilitas kohustusliku ajateenistuse kasutamise (Jonsson jt, 2024). Ajateenistuse tulemusel välja õpetatud reservväelased on Eesti kõige edukam, otsesem ja olulisem kaitseressurss. Kuigi ajateenistus on olnud edukas, kiired militaar tehnoloogilised arengud on toonud esile selle, et järjest enam on võimalik pöörata tähelepanu väljaõppe efektiivsuse täiendamisele (Fletcher, 2009).

Ryan ja Deci (2020) enesemääramise teooria väidab, et inimese parim areng toimub kui nende kolm põhivajadust on toetatud. Teoriast lähtudes oleks võimalik väita, et Eesti ajateenistuse praegune ülesehitus võib oluliselt takistada teooriapõhist parimat arengut ja õppe tulemusi ajateenijate jaoks. Teenistuse kohusepõhine olemus piirab autonoomiavajadust (Parmak ja Tyfa, 2023; Purre ja Oja, 2018; Rybakovaitè jt, 2021; Schei, 1994). Teenistuses olles on ajateenijate kontakt koduste lähedastega napp, mis piirab nende seotusevajadust (Parmak ja Tyfa, 2023; Purre ja Oja, 2018). Pädevusvajadust võib piirata füüsilise tervise seisund. On leitud, et ajateenijad, kes enda füüsilist tervist hindasid halvemini, jätsid rohkem teenistuse pooleli (Kasearu ja Uulimaa-Marguse, 2018). Purre ja Oja (2018) uurimuses täheldatakse, et ajateenijate vaimset tervist ei ole laialdaselt uuritud. Autorite uurimuse käigus leiti, et häiritud vaimse tervisega ajateenijad jätsid teenistuse tihedamini pooleli.

Võttes arvesse eelnevalt väljatoodu, leiab käesolev töö, et on vaja sügavamalt mõista, kuidas ajateenistuse erinevad tegurid omavahel interaktsioonis on. Käesolev töö viib läbi uurimuse, mis andmete põhised tuvastab kuivõrd teenistusse tuleku meelsus ja motivaatorid erinevad tervises seisundi lõikes. Ehk enesemääramise teooriast lähtudes, kuivõrd mitesobitumine keskkonnaga pärsib psühholoogilisi põhivajadusi ja seeläbi mõjutab ajateenija teenistusrahulolu.

1. KIRJANDUSE ÜLEVAADE

1.1 Ajateenistus

Ajateenistuse eesmärk on välja õpetada Eesti militaarseks kaitseks vajaminevad reserv- ja tegevväelased. Ajateenistuses omandatakse riigikaitse põhiteadmised ja õpitakse tegutsema ühise meeskonnana (Eesti Kaitsevägi, 2024).

Euroopas ei ole ajateenistuse kasutamine universaalne. Mitmed autorid ja teadlased on rõhutanud, et ajateenistuse kui domineeriva riigikaitse süsteemi lõpuks loetakse külma sõja lõppu (Ben-ari jt, 2023; Strand, 2023; Jonsson jt, 2024). Ajateenistusest loobumise neli peamist põhjust seletavad lahti Ben-Ari jt. enda 2023. aasta uurimuses. Esiteks ohukeskkonna muutused, missioonipõhine riikidevaheline koostöö ja ekspeditsiooniväed. Teiseks riikide kaitseelarve vähendamise surve ja neoliberaalse mõtteviisi levik militaarsfääris. Kolmandaks tehnoloogilised arengud, mis vajasid pikemat väljaõpet ja sõduritesse suuremat investeringut ning omakorda vähendasid vajadust suur-armeede koondamiseks. Neljandaks sotsiaalsed muutused indiviidi tasandil, mis vähendasid elanikkonna panustamismotivatsiooni ja sidusust riigiga (Ben-Ari jt, 2023:4). Mõnedes riikides on ajateenistust siiski säilinud, näiteks Eestis on kohustuslik ajateenistus olnud kasutusel peale taasiseseisvumist 1991. aastal (Jonsson jt, 2024:22). Sanna Strand (2023) toob välja, et üleüldiselt Läänemere ümbruses paiknevad riigid on ajateenistusel põhineva militaarse kaitse säilitanud riigi julgeoleku tagamise põhjusel, kuna naabruses paikneb agressorriik. Rootsi taastas ajateenistuse nii meestele kui naistele 2017. aastal kahel peamisel põhjusel. Esiteks julgeoleku tagamiseks, kuna Venemaa armee näitas agressiivsust Rootsile lähedastel aladel. Teiseks, kuna vabatahtlik kaitseväeteenistus ei taganud piisavat hulka kaitsevaelasi (Strand, 2023:2). Sarnaselt kaotas Läti ajateenistuse 2006. aastal ning asendas selle vabatahtliku riigikaitse mudeliga. Läti riigijuhid olid ajateenistuse vastu, kuna seostasid seda Nõukogude ajaga (Andžāns, 2024). Vaated ajateenistusele hakkasid muutuma pärast 2022. aasta Ukraina sõja puhkemist. Vabatahtlikus riigikaitstes oli ilmnenud olukord, kus rohkem kui 800 teenistukohta olid täitmata. Ukraina sõja ja vabatahtliku kaitse süsteemi puuduste tagajärjel tekkis konsensus, mille tulemusel taastati riigis ajateenistus 2022. aastal (Andžāns, 2024). Antud infot annavad edasi ka Jonsson jt. (2024) enda uurimuses.

Kuid lisaks julgeolekule ja reservväelaste arvu tagamisele on veel pakutud põhjuseid, miks osad riigid on soovinud säilitada ajateenistuse mudeleid. Bae ja Lee (2024) uurimus käsitleb

antud teemat lähemalt. Esiteks viidatakse sellele, et paljud riigid loodavad, et ajateenistus vähendab lõhet, mis on elanikkonna ja riigi vahel, mis omakorda suurendab ühiskonna sidusust. Bae ja Lee toovad välja argumendi, et ajateenistus loob ühiskonnas ühise eesmärgi, kuna reservväelaste ja sõdurite kaudu puutuvad riigikaitseliste põhimõtete kokku tavakodanikud, kes on ajateenijate pereliikmed. Jonsson jt. (2024:23) viitavad Choulis jt. (2021) uurimusele, mis leidis, et riikide ühiskonnad, kus juba rakendatakse ajateenistust toetavad ajateenistust vabatahtlikust militaarteenistusest enam. Seda, kuna ühiskonnal on rohkem isiklikku kokkupuudet riigikaitsega läbi ajateenistuse ja on ühiskonnal parem väärtushinnang ajateenistusest.

Ajateenistus on riigiti erinev. Jonsson jt. (2024) toovad esile, et Eestis, Soomes ja Leedus on ajateenistus meessoost isikutele kohustuslik ning naised saavad liituda ajateenistusega sooviavalduse alusel (Jonsson jt, 2024: 22). Jonsson jt. toovad Norra puhul välja, et nende ajateenistussüsteem on sooneutraalne ja loodud nii, et see oleks võrdselt kohustuslik kummagi soo esindajate jaoks (Jonsson jt, 2024: 22). Lisaks sellele toovad autorid välja, et sooneutraalsust toetavate meetmete kasutamine ajateenistuses on ajateenijate seas toonud esile sugude võrdsuse positiivsemat väärtustamist. Rootsi puhul sarnaselt Norraga on nii mehed kui naised kohustatud osalema ajateenistuses. Norras valitakse ajateenijad täidetud ankeedi ja katsete alusel. Umbes 5% nendest, kes osalesid katsetel, valitakse. Autorid lisavad veel, et Rootsi on umbes 5% populatsioonist kohustatud ajateenistuses osalema (Jonsson jt, 2024: 22). Viimane riik Jonsson jt. uurimuses on Šveits, seda omapärase kaitsestüsteemi alusel. Riik on relvastatud, kuid võtnud neutraalse seisukoha ning ei ole liitunud Euroopa Liidu ega NATO-ga. Ajateenistus Šveitsis on meestele kohustuslik, naistele vabatahtlik ja kui tervislikel põhjustel mehi ei loeta teenistuskõlblikeks, peavad nad maksma riigile selle arvelt eraldi maksu. Riigil on nii öelda aktiivne reservvägi (Jonsson jt, 2024: 22).

Teenistust võib eristada kestvus, näiteks Eestis on see kas 8 või 11 kuud. Teenistus kestab 11 kuud, kui ajateenija läbi teenistuse mereväes, läbib väljaõppe kindla rolli omandamiseks, et saada allohvitseriks või omandab mootorsõiduki juhtimise õiguse (Eesti Kaitsevägi, 2025). Võrdluseks Šveitsis on ajateenistus universaalselt viis kuud ja Leedus üheksa kuud.

Siinkohal võib lisada, et paljud ajateenistuse mudelid võimaldavad rohkem vabadusi neile, kes vabatahtlikult omal algatusel ajateenistusega liituvad. Näiteks Eestis võimaldatakse omal algatusel liitunutele teenistuse toimumise aja ning koha valik (Jonsson jt, 2024: 22). Lisaks sellele on Eesti ajateenistuses võetud kasutusele ka "Koos ajateenistusse" projekt, kus on võimalik viieliikmelise grupina teenistusse asuda olenemata, kas nad on klassikaaslased või

sõprusringkonnast (Kaitseressursside Amet, 2025). Projektiga saab liituda peale gümnaasiumi või kutsekooli lõpetamist.

Tuginedes eelnevale võib ajateenistuse mõju ja olulisust vaadata ühiskonna või indiviidi vaatest. Käesolev bakalaureusetöö keskendub indiviidi vaatele. See töö üritab saada sügavamalt indiviidi kesket andmepõhist tõlgendust ajateenijate enda kogemusele ja kohanemisele ajateenistusega sõltuvalt nende teenistusse astumise meelsusest ning füüsilisest ja vaimsest ettevalmistusest.

1.2 Motivatsiooniteooria.

Kuna motivatsiooniteooriaid on palju kasutusel, lähtub käesolev töö Ryan ja Deci 2020. aasta artiklis esitatud enesemääramise motivatsiooniteooriast. Ryan ja Deci enesemääramise teooria tööd on standardselt kasutusel olnud teistes militaaruurimustes (nt Lanning jt, 2024; Invernizzi jt, 2020; Raabe jt, 2024). Enesemääramise teooria on olemuselt inimeste üldarengu teooria, mille peamine oletus on, et inimestel on loomupäraselt motiveeritus õppimiseks, oskuste arendamiseks ja teistega suhete loomiseks. Seda teevad inimesed, et kogeda psühholoogilist arengut ja sügavat suhestust teistega (Ryan ja Deci, 2020:1). Kuid teooria väidab, et areng ei toimu automaatselt ja selleks, et inimene kogeks parimat arengut, peavad tema põhilised psühholoogilised vajadused olema toetatud, millest kolme loetakse fundamentaalseteks vajadusteks, mis on autonoomia, pädevus ja seotus (Ryan ja Deci, 2020:1).

Autonoomiavajadus hõlmab indiviidi tunnetust sellest, kui palju ta tajub võimu enda tegude üle ja nende algatamise üle. Autonoomia on toetatud läbi inimese huvide ja tema tegude väärtuse. Seda õõnestab välismõju tajumine läbi karistuse või tasu (Ryan ja Deci, 2020:1). Pädevusvajadus hõlmab indiviidi täheldust enda oskustest ja kuidas ta tunnetab enda võimet areneda ja edeneda. Pädevust toetab keskkond, mis ideaalis seab ette ülesandeid vastavalt inimese oskustele, annab talle positiivset tagasisidet ning loob võimaluse veel rohkem areneda (Ryan ja Deci, 2020:1). Seotusevajadus hõlmab indiviidi kuuluvustunnet ja sidusust enda sotsiaalse keskkonnaga. Inimesed tajuvad seotust paremini, kui neile jääb mulje, et neid ümbritsev keskkond on neist lugupidav ja hooliv (Ryan ja Deci, 2020:1). Ryan ja Deci sõnul kolmest põhivajadusest ühegi piiramine on kahjulik inimeste motivatsioonile ja heaolule. Enesemääramise teooria alusel juhul, kui indiviid saab tuge põhivajadustele, kogeb ta tugevamat sisemist motivatsiooni ja internaliseeritust. See omakorda toodab paremaid tulemusi ja suuremaid saavutusi (Ryan ja Deci, 2020:1). Paradoksaalselt kui üritada

kontrollida inimeste saavutustulemusi läbi karistuste või tasude, kogeb ta motivatsiooni ja tulemuste langust (Ryan ja Deci, 2020:2). Autorid toovad ka tõendeid sellest, kuidas kõrgem sisemine motivatsioon on seotud paremate akadeemiliste saavutustega läbi Taylori jt. (2014) uurimuse, mis leidis, et kõrgem sisemine motivatsioon oli pidevalt täheldatud õpilaste seas, kelle saavutused olid järjepidevalt paremad, kui nende eakaaslastel ning Froiland ja Worrelli (2016) uurimuse, mis leidis, et sisemine motivatsioon ennustas õpilaste osalust õppimisel, mis omakorda ennustas paremaid õpitulemusi (Ryan ja Deci, 2020:2).

Enesemääramise teooria väide sellest, et psühholoogiliste vajaduste toestamine tõstab sisemist motivatsiooni, saab tuge läbi Gnambs ja Hanfstingli (2016) analüüsi, mis leidis seose sisemise motivatsiooni langemise ja psühholoogiliste vajaduste puuduliku rahuldamise vahel. Leid näitab, et sisemine motivatsioon on sõltuv inimese psühholoogilistest vajadustest (Ryan ja Deci, 2020:2).

Autorid käsitlevad välist motivatsiooni (*extrinsic motivation*) enesemääramise teooria keskselt nelja kategooriaga. Välimise motivatsiooni kategooriad liiguvad välise kontrolli vähenemise suunas. Esitatud tõlgitud välise motivatsiooni kategooriate nimetused saadi Fridolini (2017:14) doktoritööst. Esiteks on väline kontroll/regulatsioon, mis hõlmab välismotivatsiooni mõjureid nagu karistus või tasu. Seda tajuvad indiviidid tüüpiliselt autonoomsusetu ehk see on täiesti välisest mõjust sõltuv (Ryan ja Deci, 2020:2). Teiseks on introjektiivne ehk pealesurutud regulatsioon, milles indiviidi käitumine on korraldatud heade tulemuste saavutamise korral sisemise enesehinnangu tõusu tasu teel või läbikukkumiste puhul häbi, süütunde, ärevuse ja enese karistuse teel. Seda tüüpi motivatsiooni loetakse peamiselt välisest mõjust sõltuvaks (Ryan ja Deci, 2020:2). Kolmandaks on identifitseeritud ehk teadlikult omaksvõetud regulatsioon, mis hõlmab juhte, kus indiviid peab täitma välimiselt ette seatud ülesannet, kuid hindab seda endale oluliseks. See läbi reaktsioon välisele ülesandele on sisemiselt tugevalt motiveeritud ja autonoomne (Ryan ja Deci, 2020:3). Viimaseks on integreeritud regulatsioon, kus indiviid, peab täitma ülesannet, kuid kogeb kõrget sisemist motivatsiooni. Sisemine motivatsioon on kõrge selle arvelt, et ülesannet peetakse oluliseks, kuid veel lisaks leitakse, et ülesande täitmine on kooskõlas enda sisemiste väärtuste ja huvidega (Ryan ja Deci, 2020:3). Autorid seletavad, kuidas see erineb sisemisest motivatsioonist. Nimelt sisemisest motivatsioonist lähtuvat käitumist iseloomustab see, et indiviid saab sisemist naudingut või isegi leiab, et tegevus on tema jaoks lõbus. Integreeritud ja identifitseeritud ehk teadlikult omaksvõetud regulatsioon erinevad sellest, kuna need käitumised on indiviidile pigem eesmärgi või kasu alusel täidetud ja tegevuse täitmine naudingut või rõõmu ei paku (Ryan ja Deci, 2020:3).

Ryan ja Deci lisavad, et kõik välise motivatsiooni tüübid ei toeta õppimist. Üldjuhul on toeks ainult autonoomsemad tuvastatud ja integreeritud regulatsioonid. Lisaks autorid toovad välja, et enesemääramise teooria tunnustab, et enamik sihilikest käitumistest on mitmekülgsest motiveeritud (Ryan ja Deci, 2020:3). Ryan ja Deci toovad tõendeid sellest, kuidas välimine motivatsioon võib õppimist toetada õiges keskkonnas. Nad toovad selleks esile varasemad uurimused, mis on leidnud, et kui õpetajad on õpilaste autonoomiat toetavaid, siis nende õpilased on kõrgema sisemise motivatsiooniga, pädevamad ja enesekindlamad (Ryan ja Grolnick, 1986); saavad paremaid hindeid (Vallerand ja Guay, 1997); langevad harvemini koolist välja (Hardre ja Reeve, 2003). Ryan ja Deci toovad välja ka Sheldon ja Kriegeri (2007) uurimuse, mis leidis, et kui õigusteadlasteks õppivad tudengid said kõrgemaid hindeid, paremaid tulemusi advokaadi eksamil ja kogesid väiksemat psühholoogiliste vajaduste rahulolu langust, kui nende juhendajad olid autonoomsust toetavamad (Ryan ja Deci, 2020:3).

Enesemääramise teooria rakendamise kohta militaarvaldkonnas võib välja tuua mõned näited. Lanning jt. (2024) uurisid, kuidas enesemääramise teooria pidepunktidest lähtuv teraapia mõjub sõjaväelastele ja veteranide ühiskonda taasintegreerimisel ning leidsid, et teraapias osalenute autonoomia, pädevus ja seotud kasvasid, mis omakorda vähendasid taasühiskonnastumise raskusi. Invernizzi jt. (2020) testisid enesemääratlemise teooriale toetava treeningprogrammi mõju sõjakooli õpilastele ning leidsid, et õpilased, kes vastava treeningprogrammi alusel treenisid raporteerisid, et tunnevad end paremini, harituna, nende motivatsioon oli kõrgem ja nad hindasid trenni endale kasulikuks (Invernizzi jt, 2020:14). Raabe jt. (2024) uurisid enesemääramise teooria raamistikuga USA sõjaväelaste üleminekut tsiviilelule pärast teenistuse lõppemist. Uurimus leidis, et veteranid hindasid enda oskusi tsiviilellu asudes üle neil oli kõrge motivatsioon tsiviiltöö leida (Raabe jt, 2024: 54), kuid samas oli neil raskusi tsiviiltöoga kohanemisel (Raabe jt, 2024: sadel juhtudel takistas üleminekut ülemuste suhtumine ja autonoomia puudumine (Raabe jt, 2024: 47).

1.3 Ajateenijate panustamisvalmidus ja heaolu

2023. aastal avaldasid M. Parmak ja D. A. Tyfa artikli enda läbiviidud uurimusest, mille eesmärgiks oli uurida, kuidas ajateenistuse läbimise kogemused mõjutavad ajateenijate suhtumist riiklikutesse sõjaväeorganisatsioonidesse teenistuse lõpus. Autorid toovad välja, et ajateenistuse eesmärk on luua riigile tagatud kindlus läbi reservväelaste, juhul, kui riik peaks end või liitlasi kaitsma. Kuid lisavad, et seda, kuidas reservväelased suhtuvad riigi sõjaväkke ja riigikaitsesse, ei ole hästi arvestatud ega uuritud mobilisatsiooni situatsioonides. Alanenud

riigikaitse motiveeritusega reservväelaste tulemused võivad olla kaitsestisituatsioonides madalamad kui oodatud. Seda argumenti toetab Schei (1994) uurimus, Ryan ja Deci (2020) emotsiooniteooria ning Rybakovaitè jt. (2021) uurimus. Kõik tööd väidavad ka seda, kuidas madal motivatsioon, negatiivsed kogemused ja tulemused võivad mõjutada tuleviku tulemusi ajateenijate seas.

Kui inimene saadetakse ajateenistusse vastu tema tahtmist, võib see tuua stressi ja tekitada tunnet, et tegevus on mõttetu, mis omakorda võib mõjutada ajateenija suhtumist riigikaitseesse. Autorid toovad välja, et suhtumist ajateenistusse mõjutab väga ka inimese keskkond ja reservväelaste kaitsevalmidus on sellest omakorda sõltuv olenevalt, kui oluliseks riigi kaitset ühiskonnas peetakse (Parmak ja Tyfa, 2023:664). Parmak ja Tyfa võtavad uurimuse probleemi kokku selliselt, et kui ajateenijal tekib huvide konflikt teenistusega, siis ta suhtumine ajateenistusse võib muutuda negatiivseks ja selle arvelt esineb raskusi oma militaarõpingutel ajateenistuse jooksul. Omakorda selle arvelt iga tulevane militaartegevus võib kannatada, olgu see motivatsiooni või vähenenud teadmiste tõttu. Kuna ajateenistuses ei ole üldjuhul osalemise valikut ja see on kohustuslik, peab leidma muid viise, kuidas vähendada ajateenija konflikti kohustusliku teenistusega (Parmak ja Tyfa, 2023:666).

Parmak ja Tyfa uurimuse alusel tuli välja palju olulist informatsiooni. Esiteks peamised stressi allikad Eesti ajateenijate seas on isiklik elukvaliteet ajateenistuses, teenistuse nõuded, tulemuste hindamised ja eraelulised probleemid. Peamised toimetuleku mehhanismid jagunesid ka neljaks: toetus teistelt, keskkonnaga kohanemine, aktiivne kohanemine ja emotsionaalne kohanemine. Läbitud õppuste olulisus jagunes kahte kategooriasse: militaarselt olulised teadmised ja üldpsühholoogiliselt oluline informatsioon. Autorid leidsid, et esimene hüpotees leidis osalist kinnitust, sest stressi allikatest vaid kaks avaldasid olulist mõju vastajate suhtumisele ajateenistusse, milleks olid isiklik elukvaliteet ajateenistuses ja eraelulised probleemid (Parmak ja Tyfa, 2023:677).

Teine hüpotees toimetuleku mehhanismidest sai ka osalist kinnitust kahelt algsest neljast kategooriast. Aktiivne kohanemine hõlmas tunnuseid, kus inimene üritab oma situatsiooni kontrollida ja seeläbi sellega toime tulla. Antud toimetuleku mehhanism oli positiivses seoses hoiakutega sõjaväeteenistuse suhtes (Parmak ja Tyfa, 2023:677). Ryan ja Deci (2020) enesemääramise teooria saab siin mõnel määral kinnitust, läbi selle, et ajateenijad, kes otsivad rohkem autonoomsust teenistuse ja tegevuste üle, kogevad positiivsemaid hoiakuid teenistuse suhtes. Seevastu emotsionaalse kohanemise kategooria hõlmas pigem negatiivsete emotsioonide, kogemuste ja suhtumisega seostuvaid faktoreid, mis olid negatiivses seoses sõjaväeteenistusse suhtumisega (Parmak ja Tyfa, 2023:678).

Parmak ja Tyfa kolmas hüpotees proovis leida tõendeid sellest, et erinevad koolitusaspektid ja ajateenijate hoiakud nende suhtes positiivselt mõjutavad suhtumist sõjaväeteenistusse. Autorid leidsid sellele osalist tuge. Positiivne suhtumine militaarõppustesse või sõjalise terminoloogia vastu oli seotud parema suhtumisega sõjaväeteenistusse. Ryan ja Deci (2020) teooriast lähtudes viitab antud leid sellele, et ajateenijad tunnevad, et teenistuskeskond on nende oskustele ja teadmistele kohane ja neil on ruumi areneda antud keskkonnas, mis toetab nende enese pädevusvajadust.

1.4 Ajateenijate vaimne tervis

Purre ja Oja (2018) tegid uurimuse, et saada parem arusaam vaimsest tervisest ajateenistuse kontekstis, millised on ajateenijate emotsionaalsed seisundid ja kuidas nad endale tuge otsivad. Autorid toovad välja, kuidas maailmas üldiselt on suhtumine sõtta ja sõduriks olemisse üldistatud maskuliinsusega. Meestele, eriti militaarsfääri esindajatele, on kehtestatud standardid, mis vaimset tervist ei toeta. Mehed peavad olema rahulikud, kindlameelsed, ennastjuhtivad ja iseseisvad. Tihti on ootus, et vaimse tervise aspektist mehed kannatavad vaimse tervise raskused ära ja pöörduvad professionaalse abi poole ainult viimase abinõuna (Purre ja Oja, 2018: 197). Ryan ja Deci (2020) teooriast lähtudes on võimalik tõlgendada vaimse tervise stigmat kui sidususe puudumist. Sõdurid leiavad, et nad on keskkonnas, mis ei hooli nende tegelikest probleemidest ning usuvad, et keskkond ei peaks neist lugu, kui avalikult oma probleemidest räägiksid. Siiski on militaarsest vaatest vaimse tervise teemad muutunud päevakohasemaks ja uuritumaks. Eriti palju uuritakse missioonil olnud tegevväelaste vaimset tervist ja toimetulekut PTSH-ga (ing. PTSD), depressiooniga ja sõltuvushäiretega (Purre ja Oja, 2018: 197).

Kuid autorite sõnul sarnaseid uurimusi ei ole tehtud ajateenijate seas, kuigi autorite arvates oleks see ülimalt oluline. Olulisuse põhjus tuleneb sellest, et ajateenistuse õppekeskkonna hoiakud ja kultuur kanduvad ka ajateenijatele teenistuse jooksul üle. Purre ja Oja toovad välja, et uurimused on näidanud, et ühiskonnas ja militaarsfääris eriti on vaimse tervise teemadest tekkinud stigma. Kuna säärane stigma ilmneb juba varakult väljaõppes, võib see takistada ajateenijaid nii hetkes kui tulevikus vaimsele tervisele toe leidmisel (Purre ja Oja, 2018: 198).

Purre ja Oja viitavad Schei (1994) uurimustele, mis on leidnud, et vaimselt vaevatud ajateenijate osalus armee üldisele jõudlusele kriitilistes situatsioonides võib avaldada kahjulikku mõju. Need leiud on kooskõlas Parmak ja Tyfa (2023) ning Rybakovaitè jt. (2021)

uurimustega, mis ka tõid välja sarnast informatsiooni sellest, kuidas madal motivatsioon ja negatiivsed kogemused võivad mõjutada panustust riigikaitssesse. Lisaks Schei (1994) uurimisest toovad Purre ja Oja esile veel, et selle valimi esindajate seas üle poolte ajateenistusest vabastamistest tulenes ajateenijate vaimsest tervisest (Purre ja Oja, 2018: 200).

Autorid viitavad Laanepere jt. (2018) tööle ja toovad sellest välja põhjuseid, mis võivad ajateenijate vaimset tervist mõjutada, eriti just teenistuse alguses: sõpradest ja perest eemalolek; uute inimeste ja võhivõõraste keskmes olemine; võimuorgani ja selle esindajate nõuded; tõenäoliselt ajateenijate esimene kogemus kodust eemal elamisega (Purre ja Oja, 2018: 201). See on kooskõlas Parmak ja Tyfa (2023) leidudega stressorite kohta, kus eraelu ja isiklik elukvaliteet olid ajateenijate jaoks peamised stressi allikad. Purre ja Oja lisavad, et Laanepere jt. (2018) uurimus leidis, et militaarõppe võib isegi stressi allikaid leevenda, kuna palju õpet on iseloomult rutiinne ja nõuab ajateenijatelt väiksemat kognitiivset koormust. Kuid seda on täheldatud rohkem siis, kui ajateenija on informeeritud ja teab, mis teda ees ootab. Vastasel juhul on täheldatud ajateenijate seas suuremat ärevust (Purre ja Oja, 2018: 202). Ryan ja Deci teooriast lähtudes võib seda tõlgendada, kui tuvastatud regulatsiooni, kuigi ajateenijad teevad midagi välise käsu alusel, leiavad nad, et tegevus on neile väärtusliku tasuga, näiteks läbi parema unerežiimi. Lisaks see, et ajateenija peab olema informeeritud vihjab jällegi autonoomia vajadusele, et teenija tajuks paremini kontrolli enda tegude üle.

Purre ja Oja uurimusest tuleb välja, et longituud valimi andmete põhjal ajateenijate vaimne heaolu oluliselt langes teenistuse jooksul. Autorid suunavad tähelepanu selle, et ajateenistuse jooksul kogetud stress on tõenäoliselt väga tugev. Nad illustreerivad seda läbi võrdluse, kus longituud valimi vaimse tervise murede näitaja ajateenistuse alguses oli 32.7%, teenistuse lõpus 37.3%. Autorid toovad võrdluseks Eesti üldpopulatsioonis sama näitaja tulemuse, mis on 4–6,7%. Ryan ja Deci (2020) töös tõid autorid välja, kuidas mitmed uurimused on leidnud tõendeid, et psühholoogiliste vajaduste rahuldatus väheneb õppimise jooksul, mis võib mõnel määral selgitada, miks depressiooni näitaja teenistuse jooksul tõusis. Käesolev töö peab arvestama ajateenistuse alguses kogetud kõrge 32.7% depressiooni näitajaga. Kui vaimse tervise häirituse näitajad on kõrged, siis seeläbi tõenäoliselt panustamismotiveeritus on madalam.

Purre ja Oja leidsid, et ajateenijate hinnatud ärevustasemed olid kõrgemad, mis omakorda võib viidata kohanemiskäikudele ajateenistuses. Autorid leidsid, et longituud valimi seas peaaegu 1/5 vastajaid kogesid agorafobia ja/või paanikahäire sümptomite ägestumist teenistuse jooksul. Sotsiaalfobia, unehäired ja väsimusega seotud probleemid vähenesid ajateenistuse jooksul, mis autorite hinnangul võis tuleneda militaardistsipliinist (Purre ja Oja,

2018: 215). Ryan ja Deci (2020) teooria alusel võiks oletada, et ajateenijad tunnevad tugevat survet tõenäoliselt läbi välise regulatsiooni. See tugevalt piirab nende autonoomiat läbi karistuste või tasude. Lisaks viitab leid, kuidas sotsiaalfoobia näitajad kahanesid teenisuse jooksul, et seotusevajadus ajateenistuses tõenäoliselt sai tuge.

Purre ja Oja leidsid, et vabatahtliku soovi alusel liitunud ajateenijate ärevus ja depressiooni sümptomid olid madalamad võrreldes kohustuse alusel liitunud ajateenijatega. Antud leid on kooskõlas Rybakovaitè jt (2021) uurimustega ja saab kinnitust ka Ryan ja Deci (2020) teooriast läbi selle, et vabatahtlikult liitunud tõenäoliselt tajuvad rohkem autonoomiat enda teenistuses. Purre ja Oja pakuvad välja ise sama põhjenduse. Järgmisena toovad autorid välja, et ajateenistusest välja langenud ja lahkunud inimesed kogesid tugevamaid depressiooni ja ärevuse sümptomeid teenistuse alguses kui neid võrrelda teenistuse lõpetanud kaaslastega.

Vaimse tervisetoe otsimine oli ajateenijate seas napp. 45.9% ajateenijatest, kes hindasid enda vaimse tervise oluliselt häirituks, ei üritanud terve teenistuse jooksul tuge otsida (Purre ja Oja, 2018: 216). Autorid viivad tähelepanu varasematele uurimustele, kust on leitud, et psühholoogilise abi otsimine on tihti eelarvamuslikult seostatud ajateenijatega, kes üritavad teenistusest varem vabaneda. See omakorda vähendab võimalust, et ajateenija sellist abi otsib (Purre ja Oja, 2018: 216). Seda arvesse võttes lisavad autorid, et vaimse tervise häiritud seisund ja stigmad on omakorda korrelatsioonis enesekahjustuse ja enesetapuga. Seetõttu abi otsimata jätmine võib olla ülimalt ohtlik (Purre ja Oja, 2018: 217). Enesemääramise teooria vaatest ajateenijad, kes kogevad probleeme vaimse tervisega, ei tunne, et nende keskkond oleks lugupidav või hooliv. Seeläbi on nende seotusevajadust piiratud.

Purre ja Oja leidsid, et ajateenijad, hindasid juhtide tuge üldiselt oluliseks ja abistavaks. Kuid need ajateenijad, kes olid kasutanud teisi toe allikaid, hindasid ka neid kõrgetena. Samal ajal need ajateenijad, kes ülemate kõrvalt toe võimalusi ei kasutanud, hindasid neid madalalt abistavateks. Siinkohal Purre ja Oja viitavad Homi jt. (2017:73) uurimusele, mis on leidnud, et enesehaldamine sageli ei leevenda vaimse tervise probleeme piisavalt. Uurimus demonstreerib, et ajateenijaid peaks paremini tugiteenuste poole suunama (Purre ja Oja, 2018: 218). Nii Purre ja Oja kui Homi jt. uurimust toetavad veel Addise ja Mahaliku (2003) ning Daviese jt. (2000) uurimused. Mõlemad uurimused leiavad, et meeste puhul on märgata seda, et neil on palju vaimse tervise muresid, mis jäetakse käsitlemata selle arvelt, et see läheb vastuollu tüüpilise maskuliinse mehe stereotüübiga, ning selle arvelt eelistatakse enesehaldamist, mis ei ole piisav lahendus probleemidele.

Käesoleva töö puhul kõige olulisem leid Purre ja Oja uurimusest oli kaitsevääst lahkunute/väljalangenute vaimse tervise kohta. Nimelt, ajateenijad, kes teenistuse lõpetasid

enne tähtaega, kogesid teenistuse alguses kõrgemaid depressiooni ja ärevuse sümptomeid. Lisaks sellele autorid leidsid, et ajateenistus võib oluliselt negatiivselt mõjutada ajateenijate vaimset tervist, aga samas võib toetada osasid aspekte nagu unehäired ja väsimus. See leid käesoleva töö puhul on oluline, kuna see näitab, et teoorias ajateenistuse alguses on tugev allakäik motivatsioonis ja vaimses heaolus Purre ja Oja uurimuse põhjal, kuid see võib ka teoorias paraneda aja jooksul mõne ajateenija puhul.

1.5 Füüsiline tervis ja võimekus

Kasearu ja Tooding (2023) toovad välja olulise küsimuse, nimelt kas tehnoloogia arengud on vähendanud füüsilise tervise olulisust ajateenistuses. Autorid, viidates Knapiki jt. (2004) ja Vaara jt. (2021) uurimustele, tuues esile, et füüsiline tervis on ajas muutunud järjest rohkem olulisemaks militaarsfääris. Autorid viitavad ka Pensaard jt. (2010) uurimusele, mis toob välja, et füüsiline tervis ja võimekus on oluliselt seotud vaimse vastupidavusega, mis on ülimalt oluline sõja situatsioonides (Kasearu ja Tooding, 2023:126).

Kasearu ja Tooding leiavad enda uurimuses, et ajateenija, kes enda silmis on heas füüsilises vormis ajateenistusse minnes, võib kogeda motivatsiooni langust. See esineb, kuna trenni viis või rutiin, mis eksisteeris enne teenistust on häiritud ajateenistuse keskkonnas (Kasearu ja Tooding, 2023:143). See on kooskõlas Ryan ja Deci (2020) teoriaga, kuna tõenäoliselt need ajateenijad, kelle füüsiline vorm on hea, tajuvad selle kontrolli üle kadumist ajateenistuses. Lisaks nad võivad tajuda, et teenistuskeskkond ei pane nende füüsilist seisundit adekvaatselt proovile või ei paku füüsiliseks arenguks piisavalt võimalusi.

Oluliselt käesoleva töö jaoks, autorite uurimusest leiti, et ajateenijad, kes raporteerisid, et teenistuse jooksul nende füüsiline vorm paranes võrreldes teenistuse algusega, olid ajateenistusega rohkem rahul (Kasearu ja Toodingu, 2023:143). Ryan ja Deci (2020) teoriast lähtudes on võimalik väita, et see on kõige rohkem seotud pädevusvajadusega läbi tuvastatud või integreeritud regulatsiooni. Ajateenija leiab, välismõju alusel on tema teod olnud talle kasuliku tulemiga.

Mieziene jt. käsitlevad enda 2020. aasta uurimuses tervist üldiselt ajateenijate seas ja võtavad uurimuse aluseks Leedu riigi ja selle ajateenijad. Sarnase uurimuse viisid läbi Vejrup jt. (2024), mille eesmärgiks oli Norra noorte sõdurite seas terviseteadlikkuse hindamine. Vejrup jt. (2024:2) toovad enda uurimuses välja, et kaks kolmandikku Norra täiskasvanutest on rahuldava tervisega, kuid koolinoorte seas on rahuldava tervise määr madalam ning Norra kaitseväelaste kohta ei ole neid andmeid kogutud.

Mieziene jt. pööravad tähelepanu ka sellele, et varasemate uurimuste alusel on Leedu noorte seas füüsiline tervis viimase 20 aastaga halvemaks läinud. Nimelt kardiotrenni indikaatorid on langenud poole võrra; keskkooli õpilaste seas on ainult 13-14% õpilasi toituvad tervislikult soovitusnõuete alusel; umbes veerand noori kogevad häiritud vaimset tervist (Mieziene jt, 2020: 2). Mieziene jt. suunavad tähelepanu sellele, kuidas halvenenud üldise tervisega kaasnevad riskifaktorid nagu ülekaalulisus või kardiovaskulaarhaigused jne. Vejrup jt. (2024:5) toetavad seda väidet enda uurimuses ja lisavad ka, et kaasnevad riskifaktorid mõjutavad sõdurite füüsilist ja vaimset valmidust tulevikus.

1.6 Vaimne ja füüsiline tervis kui teenistusest vabastamise põhjused

Mieziene jt. pööravad tähelepanu sellele, et militaarvaatest on tervis peamine põhjus, miks kedagi ajateenistusse ei võeta ja see on ka peamine põhjus, miks kedagi enneaegselt ajateenistusest vabastatakse. Antud väide on kooskõlas Purre ja Oja (2018) uurimusega, mis ka tõi välja, et vaimne ja füüsiline tervis on peamisteks põhjusteks, miks kedagi enneaegselt teenistusest vabastatakse. Tervislik seisund oluliselt mõjutab ajateenijate sõjaväeliste kohustuste täitmist ja selle arvelt väga halva tervisega inimesi vastu ei võeta. Lisaks sellele Kasearu ja Uulimaa-Marguse uurimuses tuuakse välja, et peamine kriteerium, mille alusel ajateenija arvestatakse enne tähtaega reservi, on tervisliku seisundi halvenemine teenistuse jooksul (Kasearu ja Uulimaa-Margus, 2018:240).

Käesoleva töö puhul on üks oluline Kasearu ja Uulimaa-Marguse leid, et ajateenijad, kes tajuvad teenistuse alguses ise, et nende tervislik seisund on halvem, langevad kiiremini ajateenistusest välja (Kasearu ja Uulimaa-Margus, 2018:242). Ryan ja Deci (2020) teooria alusel vihjab see, et need ajateenijad, kes selliselt enda tervist hindavad, võivad tegelikkuses tajuda, et nende kõik kolm põhivajadust on piiratud. Autonoomia on piiratud selle arvelt, et ajateenija tajub, et tema tervislik seisund võimaldab tal teha teenistuses vähem ning tal on vähem kontrolli enda tegevuste üle. Pädevus on piiratud, kuna ajateenija võib tajuda, et tema jaoks ei ole ajateenistus füüsiliselt adekvaatne või see on liialt proovilepanev. Ning seotus on piiratud, kuna ajateenija ei tunne, et sobitaks teiste teenijate sekka enda füüsilise seisundi arvelt või usub, et teenistuskeskond ei pea temast tervise arvelt lugu.

Mieziene jt. toovad välja, et keskmiselt 58.6 % Leedu ajateenistusse värvatud noori on nõuetekohaselt sobilikud, 33%-37% ei ole sobilikud vaimse tervise alusel, 29%-33% kogevad südame-veresoonkonna haiguseid ja 13% kogevad luu- ja lihaskonna probleeme (Mieziene jt, 2020: 2). Käesolev töö puhul on hea välja tuua, et Eestis 2023. aastal tehti 9397 arstliku

komisjoni otsust. 43% kutsealustest olid tervise nõuete alusel kõlblikud, 28% olid ajutiselt nõuetele mittevastavad ja 28% ei vastanud tervise nõuetele. Peamised põhjused, miks kutsealused ei vastanud tervise nõuetele tulenesid psüühika- ja käitumishäiretest ning lihasluukonna- ja sidekoehaigustest (Kaitseministeerium, 2024:7).

Mieziene jt. lisavad, et tervisest tulenevalt võib kaasneda palju haiguseid, mis tervist veel halvemaks muudavad. Selle arvelt on oluline tuvastada, kuidas erinevad tervisekäitumised ajateenistuse kõlblike noorte ja kõlbmatute noorte puhul. Mieziene jt. leidsid, et vaimselt kogetud stressi tasemed olid 11% kõrgemad teenistusse kõlbmatute seas kui kõlblike seas. See ei sõltunud muudest tervisega seotud käitumistest (Mieziene jt, 2020: 8). Antud leid on mõnel määral seotud Purre ja Oja (2018) leidudega sellest, kuidas ajateenistusest lahkumine on peamiselt vaimsetel põhjustel ja kuidas ärevuse ja depressiooni näitajad on kõrgemad neil, kes teenistusest välja langevad.

Oma uurimuse tulemuseks Mieziene jt. leidsid, et kõrgema füüsilise aktiivsusega inimesed olid oluliselt tõenäolisemalt värvatud ajateenistusse. See on kooskõlas Kasearu ja Toodingu (2023) uurimuse leidudega. Ryan ja Deci (2020) teooria kaudu saab tõlgendada paremat füüsilise tervise seisundit ja suuremat värbamise tõenäosust läbi autonoomia- ja pädevusvajaduse. Inimesed, kes juba enda füüsilise tervisega tegelevad, tõenäoliselt on rohkem autonoomsed ja pädevus himulised ning motiveeritumad oma tervisega tegelemisel ja läbi selle saavutavad nad heaolu.

2. PROBLEEMIPÜSTITUS

Iga riik soovib ideaalis kaitseväge, mis koosneb haritud, pädevatest, füüsiliselt võimekatest ja patriootlikest sõduritest. Kuid see, milliseks reservväelane teenistuse jooksu välja kujuneb, ei ole teada. Lähtudes enesemääramise teooriast, on oluline edukaks väljaõppeks tagada ajateenijate põhivajadused. Põhivajaduste toe puudumine võib luuavundamendi selleks, et ajateenija ei panusta teenistusse. Sellistel juhtudel saaks ajateenijatest reservväelased, kellel on puudulikud teadmised, madal motiveeritus riigi kaitseks ning nende oskused ja panustamisvalmidus lahingus võivad olla madalamad kui oodatud.

Tuginedes Ryan ja Deci (2020) enesemääramise teooriale, selleks, et inimene areneks võimalikult hästi, peavad olema nende psühholoogilised põhivajadused rahuldatud. Selleks, et ajateenija areneks võimalikult hästi, peab ta esiteks tundma kontrolli enda tegude üle. Teiseks peab ta tundma, et talle on õpitav oskustekohane ning õppekeskkond võimaldab veel rohkem arenemist. Viimaseks, peab ajateenija tundma, et teda ümbritsev keskkond on temast lugupidav ja hooliv. Kui kõik vajadused on rahuldatud, edendab see õppimist, osalust ja tõstab inimese sisemist motivatsiooni. Aga isegi kui üks vajadus on rahuldumata, võib see mõjutada ajateenija arengut. Selleks, et ajateenistusest saaks efektiivsem õppekeskkond, peab ajateenistus leidma, kuidas paremini toetada ajateenijate põhivajadusi. Üks viis oleks vähendada põhivajaduste tuge piiravaid puudusi.

Esiteks autonoomiavajaduse kohalt on see piiratud, kuna teenistus on kohustuslik. Parmak ja Tyfa (2023) töid selle oma töös esile ning enesemääramise teooria vaatest piirab see oluliselt ajateenijate autonoomiat. Samas on Eestis selle vältimiseks võimalik enne Kaitseressursside Ameti kutset vabatahtlikult ajateenistusega liituda, mis toob endaga kaasa eeliseid. Kõik ajateenijad ei kasuta seda võimalust ning teadlikkust sellest saaks rohkem levitada üldpopulatsioonis. Lisaks ajateenistuses võidakse kasutada militaardistsipliini õpingute jooksul, mis enesemääramise teooriast lähtudes loetakse välise motivatsiooni alla mis üritab saavutada tulemi läbi karistuse hirmu. Ryan ja Deci (2020) töö on tõestanud, et selliste meetmete kasutamine vähendab õpimotivatsiooni ja tulemuslikkust. Autonoomia rahuldatust võib vähendada ka Parmak ja Tyfa (2023) ning Purre ja Oja (2018) poolt välja toodu sellest, et ajateenijad on tõenäoliselt esimest korda kodust eemal, võõras kohas, kus elukvaliteet ja vabadused on piiratud.

Pädevusvajadus, eelnevalt käsitletud uurimuste alusel, on mõnel määral rahuldatud, lähtudes Parmak ja Tyfa (2023) uurimuse kolmandast hüpoteesist ja Purre ja Oja (2018) poolt välja toodud info sellest, kuidas õppe rutiinne loomus võib ajateenijates vähendada stressi.

Pädevusvajadus võib saada veel tuge, kui ajateenija läbib väljaõppe kindla rolli omandamiseks. Siiski võib pädevusvajaduse rahuldamine tekitada probleeme seoses füüsilise tervisega. Kasearu ja Toodingu (2023) töös leiti, et osad ajateenijad, kelle tervislik seisund oli väga hea enne teenistusse asumist, kogesid madalamat rahulolu teenistusega. Enesemääramise teooriast lähtudes sellised ajateenijad tõenäoliselt tunnetasid, et nende autonoomia ja pädevus olid piiratud. Neil oli vähem kontrolli enda treenimise üle ja keskkond, kus nad olid, võis olla nende füüsilisele seisundile liialt kerge ning vähese arenguruumiga. Samas leidsid Kasearu ja Toodingu (2023), et ajateenijad, kes tundsid, et nende füüsiline tervis arenes teenistuse jooksul, tundsid suuremat rahulolu teenistusega. Kõige olulisem leid seoses füüsilise tervisega tuli Kasearu ja Uulimaa-Marguse (2018) uurimusest, kus leiti, et ajateenijad, kes tajusid teenistuse alguses ise, et nende tervislik seisund on halvem, langesid kiiremini ajateenistusest välja. Ryan ja Deci (2020) teooria vaatest need ajateenijad võisid tunda, et kõik kolm nende põhivajadust olid rahuldamata, autonoomia ei saa rahuldust, sest ajateenija ei tunne, et tal on kontroll enda tervisliku seisundi üle. Pädevus ei saa rahuldust, kuna ajateenistus on teenija jaoks füüsiliselt liialt proovile panev ja ei ole nende füüsilise seisundi jaoks adekvaatne. Viimaks seotus teistega võib olla häiritud läbi selle, et ajateenija ei tunne, et ta sobiks teiste sekka ja võib ise uskuda, et teenistuskeskond ei pea tervises seisundi alusel lugu. Sarnaselt on võimalik tõlgendada Purre ja Oja (2018) leidu sellest, kuidas teenistuse alguses kõrgema depressiooni ja ärevussümptomitega ajateenijad lahkusid rohkem teenistusest enneaegselt. Teoreetiliselt võib see põhivajadusi veel tugevamalt piirata, kui arvestada, et militaarkontekstis eksisteerib vaimse tervise stigma. Vaimse tervise toetamine ja selle stigma vähendamine ajateenistuses on eriti oluline, kuna Purre ja Oja (2018) kui ka Hom jt. (2017) demonstreerisid oma töödes, kuidas vaimse tervise enesehaldamine ei ole piisavalt toetav inimesele ning võib tihti olla ka ohtlik. Mõlemad leiud nii vaimsest kui füüsilisest tervisest võivad isegi teineteisega seotud olla, mis näitab, et nii füüsilise kui vaimse tervise uurimine ajateenistuse kontekstis on oluline.

Teenistuse alguses seotusevajadus on piiratud ajateenijate jaoks, kuna paljud elavad esimest korda kodust eemal ja neil puudub otsene kontakt oma lähedastega. Lähtudes Purre ja Oja (2018) tööst teenistuse jooksul sotsiaalfoobia väheneb, mis vihjab sellele, et ajateenijate suhestumine teiste ajateenijatega muutub paremaks ja toetab seotusevajaduse rahuldamist. Eesti kontekstis võib seotusevajadust ajateenistuses toetada ka "Koos ajateenistusse" projekt, kus on võimalik viie liikmelise grupina teenistusse asuda tuttavatega. Programm tõenäoliselt toetab ka autonoomiavajaduste rahuldamist. Seotusevajadust võib õhnestada Parmak ja Tyfa (2023) poolt välja toodud ühiskondlik vaade ajateenistusele. Kui ajateenistuse maine on

negatiivne, võib see alandada ajateenistusse panustamise motivatsiooni. Viimasena võib seotuse vajadusega seoses välja tuua juhtide mõju, mis võib olla oluliseks toeks ajateenijatele lähtudes Purre ja Oja (2018) tööst ning Ryan ja Deci (2020) enesemääramise teooriast. Kuid siin juhul on oluline märkida, et see oleneb sellest, kui kontrollivad juhid on ja kuidas nad lähenevad ajateenijate väljaõpetamisele.

Käesoleva töö eesmärk on selgitada välja ajateenijate teenistusse panustamise motivaatorite seos ajateenistuse alguse terviseseisundi, teenistusse tuleku meelsuse ning teenistuse lõpus emotsionaalse heaoluga. Lähtudes töö eesmärgist oleks töö uurimisküsimused järgnevad:

- 1) Kuivõrd ajateenistuse alguses on teenistusse panustamise motivaatorid seotud teenistusse tuleku meelsusega?
- 2) Kuivõrd ajateenistusse tuleku meelsus on seotud ajateenijate tervisliku seisundiga teenistuse alguses?
- 3) Kas ajateenistuse alguses halvema tervisliku seisundiga ajateenijate puhul teenistusse panustamise motivaatorid muutuvad teenistuse jooksul rohkem võrreldes hea tervisliku seisundiga ajateenijatega?
- 4) Kuivõrd ajateenistusse panustamise motivaatorite hinnangute langus teenistuse jooksul on seotud emotsionaalse enesehinnangutega teenistuse lõpus?

Kokkuvõtteks töö olulisus tuleneb sellest, et ajateenistus olemuselt õppekeskkonnana ei toeta hästi ajateenijate põhivajadusi lähtudes enesemääramise teooriast. On vaja lähemalt uurida, kuidas erinevad tegurid, mis seostuvad ajateenija põhivajaduste rahuldamisega, üksteisega suhestuvad. Andmeliselt on võimalik leida, millised ajateenistuse tegurid vajavad täiendamist, et tõsta ajateenistuse efektiivsust.

3. METOODIKA

3.1 Valim ja andmed

Käesolev töö empiiriline osa toetub Kompleksuuringu ajateenijate 2023/2024 küsitluste andmetele, mis viidi läbi nii teenistuse alguses kui teenistuse lõpus. Kokku vastas vähemalt ühele küsitlusele 3592 ajateenijat. Antud töö soovib uurida teenistuse jooksul toimunud muutusi ja seda arvesse võttes uurib töö ainult neid ajateenijaid, kes osalesid mõlemas küsitluslaines. Neid on kokku 2933. Töös jäetakse välja ainult esimesel küsimustiku täitmise etapil osalenud 611 ajateenijat ja ainult teisel küsimustiku täitmise etapil osalenud 48 ajateenijat. Analüüsi jooksul ilmnes tihti andmelünki, mille tõttu vastajate arv analüüsi erinevates etappides on erinev.

3.2 Mõõdikud

Lähtudes uurimisküsimustest ja teoorias valiti ankeedist välja küsimused, mida on võimalik kokku grupeerida vastavalt sellele, mida läbi küsimuse soovime uurida. Ilmneb neli peamist grupeeringut, milleks on motivatsioon, füüsiline tervis, ja emotsionaalne tervis. Küsimuste jaotused on kujutatud lisades (Lisad *Tabel 2*).

Töö vaatest analüüsi tehes oleks soovituslik emotsionaalse tervise küsimuse tunnused kokku kodeerida. Selle aluseks võtab käesolev töö Purre ja Oja (2018) uurimuse eeskujul emotsionaalse enesetunde küsimustiku (EEK-2), mille Aluoja jt. (1999) kavandasid ja enda artiklis avaldasid. Lisaks Ajateenijate küsimustiku 2. etapis mõõdeti emotsionaalset heaolu EEK-2 küsimustikuga. Seda arvesse võttes on käesoleva töö vaatest tunnuste koondamine sobilik.

EEK-2 küsimuste kaudu mõõdetakse kuut peamist emotsionaalse tervise kategooriat (vt *Tabel 1*). Ajateenijate emotsionaalse terviseküsimused E2.2 ja E2.3 on lisandunud EEK-2 instrumenti hiljem. Antud küsimused on suunatud sotsiaalfobia soodumuse mõõtmisele. Andmete esmasel analüüsimisel ilmnes, et E2.2 ja E2.3 tunnuste puhul oli suurel hulgal andmelünki, mille tõttu oleks EEK 2 küsimustiku vastajate arv langenud umbes 400 vastajani. Seetõttu jäeti tunnused E2.2 ja E2.3 analüüsist välja.

Tabel 1. Emotsionaalse tervise moodsik küsimuse jaotus lähtudes EEK–2

Depressioon või muu meeleoluhäire	Üldine ärevushäire	Paanikahäire ja agorafobia	Sotsiaalfobia	Vaimne kurnatus	Depressiooni ja ärevushäiretega kaasnevad unehäired
E0 1	E0 9	E1 5	E2 0	E2 4	E2 8
E0 2	E1 0	E1 6	E2 1	E2 5	E2 9
E0 3	E1 1	E1 7		E2 6	E3 0
E0 4	E1 2	E1 8		E2 7	
E0 5	E1 3	E1 9			
E0 6	E1 4				
E0 7					
E0 8					
Hinnangute summa piir mis viitab soodumust >11	Hinnangute summa piir mis viitab soodumust >11	Hinnangute summa piir mis viitab soodumust >6	Hinnangute summa piir mis viitab soodumust >3	Hinnangute summa piir mis viitab soodumust >6	Hinnangute summa piir mis viitab soodumust >5

3.3 Analüüsimismeetod

Analüüs andmetega viidi läbi Rstudio integreeritud programmeerimiskeskkonnas, mis on loodud statistilise programmeerimiskeele R kasutamiseks. Ajateenijate 2023/2024 küsitluste kombineeritud andmefail ja tunnuste fail edastati andmekasutuskokkuleppe sõlmimise järgselt Kaitseväge Akadeemia (KVA) poolt käesoleva töö autorile. Andmefail ja tunnuse fail loeti Rstudio sisse autori poolt. Töö jooksul kitsendati uurimust võrreldes algse sihiga. Selle tõttu autor kodeeris alget andmefaili kasutades uue andmefaili muutuja, mida töös kasutatakse. Uus andmefail sisaldab ainult analüüsitavaid tunnuseid (Lisad Tabel 2) ja ajateenijaid, kes osalesid uuringus mõlemal küsitlusetapil. Analüüsi läbiviimisel Rstudios kasutati baas-funktsioone ja funktsioone pakketidest: *tidyselect*; *dplyr*; *summarytools*; *janitor*; *confintr*; *expss*; *stats*; *effsize*; *readxl*.

3.3.1 Esimese uurimisküsimuse analüüsi meetod

Käesoleva uurimuse raames püstitati uurimisküsimus 1. “Kuivõrd ajateenistuse alguses varieeruvad teenistusse panustamise motivaatorid ajateenistusse tuleku meelsuse lõikes?”. Sellele uurimisküsimusele vastamiseks valiti ajateenijate 2023/2024 küsitluste ankeedist 1.

küsitluse etappi küsimused 32. “Milliste tunnetega Te ajateenistusse tulite?” ja 55. “Palun hinnake 5-pallisel skaalal, kuivõrd motiveerib Teid kaitsevärke/ajateenistusse panustama”: 1) Kohusetunne oma riigi ja rahva ees; 2) Soov kaasajateenijaid mitte alt vedada; 3) Võimalus ennast arendada; 4) Võimalus teha karjääri riigikaitse valdkonnas; 5) Minu soorituste tunnustamine ülemate poolt; 6) Minu väärtustamine ajateenistuse jooksul; 7) Püstitatud ülesannete selgus; 8) Väljakutset ja põnevust pakkuvad tegevused; 9) Võimalus parandada füüsilist vormi; 10) Soov tõestada endale ja teistele, et olen võimeline ajateenistuse läbima.

Rstudios kodeeriti mõlema küsimuse tunnused ümber. Seda tehti, sest alguses KVA poolt edastatud andmefailis olid tunnused esitatud numbriliselt. Esmalt kodeeriti ümber küsimuse 32. tunnus, mis kodeeriti mitteamvuliseks järjestustunnuseks. Algse küsimuse tunnuse vasted nüüd rühmitati ümberkodeeritud tuleku meeoleu tunnuses, viide gruppi lähtuvalt ajateenija poolt antud meeoleu hinnangust: 1) Tuli hea meelega; 2) Tuli kohuse täitmiseks; 3) Vastaja ei oska öelda; 4) Võimalusel ei oleks tulnud; 5) Tuli vastumeelselt. Tunnuse hinnatava meeoleu rühmad olid kõik olemuselt omapärased, mille arvelt väiksema valimiga grupe kokku ei kodeeritud. Töö tulemustes “Vastaja ei oska öelda” tulemusi ei esitata, kuid need on olemas Lisade tabelites.

Küsimuse 55. tunnuse ümberkodeerimine oli erinev, kuna algselt KVA poolt edastatud andmefailis olid küsimuse alammotivaatorid eraldi tunnustena esitatud. Sellest lähtudes kodeeriti iga motivaatori hinnang eraldi ümber mitteamvuliseks järjestustunnuseks. Kuigi ümberkodeerimine tehti eraldi iga motivaatori puhul, oli ümberkodeerimine läbivalt küsimuse 55. motivaatorite puhul sama, sest iga motivaatori hinnang kasutas sama skaalat. Iga motivaatori puhul hinnangute skaala oli järgnev: 1) Ei motiveeri üldse; 2) Motiveerib vähe; 3) Motiveerib mõõdukalt; 4) Motiveerib tugevalt; 5) Motiveerib väga tugevalt.

Ümberkodeerimise järgselt loodi iga motivaatori puhul uus andmeraamistik muutuja, mis tegi motivaatori tunnuse vastuste jaotustest kokkuvõtte tuleku meeoleu gruppides. Lisaks eemaldati andmeraamistik muutuja loomisel tühjade lahtritega andmelüngad (NA) motivaatori lõikes. Saadud andmeraamistiku muutuja kahe tunnusega tehti risttabel, mis esitab tunnuste väärtuste omavahelised jaotused täisarvulisel ja protsentuaalsel kujul kui ka iga tunnuse kogusummad. Motivaatoriga eraldi tehtud jaotused on kujutatud Lisades *Tabelid* 9.1 – 9.10. Viimasena loodi paremini andmete tõlgendamiseks *Tabel* 2, mis kujutab iga motivaatori kogusummasid iga võimaliku hinnangu kohta.

3.3.2 Teise uurimisküsimuse analüüsi meetod

Käesoleva uurimuse teine uurimisküsimus uurib, kuivõrd ajateenistusse tuleku meelsus on seotud ajateenijate tervisliku seisundiga ajateenistuse alguses. Selle teostamiseks kasutati sama ümberkodeeritud tuleku meeleolu tunnust, mida esimese uurimisküsimuse teostamisel loodi. Tulemustes “Vastaja ei oska öelda” gruppi tulemusi ei esitata, kuid need on Lisade tabelites.

Seejärel uuriti esimese küsitlusvooru üldise tervise tunnust. Tunnuse hinnangud olemuselt olid skaalal. Tunnuse hinnangute jaotused olid analüüsi tegemise vaatest liialt ebaühtlased. Esimesed kolm kategooriat, mis vastavalt hindasid tervist heaks, üsna heaks ja keskmiseks, said kõik hinnangute kogusummad, mis olid üle 700 vastaja. Aga neljas ja viies hinnangu kategooria, mis vastavalt hindasid tervist üsna halvaks ja halvaks, olid hinnangute arvu suuruselt 111 üsna halva tervise ja 19 halva tervise puhul. Kuna nendel hinnangutel oli väike osakaal ja tervist halvaks hindavaid hinnanguid oli analüüsi tegemise vaatest nii vähe, otsustati mõlemad tervist halvaks hindavad hinnangu kategooriad kokku kodeerida. Kahest hinnangu kategooriast loodi kategooria, mis näitab, et sellele vastuse andnud ajateenija tervis on “Pigem halb”.

Üldise tervise hinnangu tunnuse ümberkodeerimisel muudeti see mitteamariliseks järjestustunnuseks. Tunnusele loodi neli võimaliku kategooriat, milles vastaja hindas, et nende tervis on: 1) Hea; 2) Üsna hea; 3) Keskmine; 4) Pigem halb.

Seejärel, nagu esimese uurimisküsimuse analüüsi teostamisel, loodi andmeraamistik muutuja. Muutuja loomisel tehti üldise tervise tunnuse hinnangute jaotusest kokkuvõtte tuleku meeleolu gruppides ja eemaldati üldise tervise tunnuse andmelüngad. Loodud andme- raamistiku muutuja kahe tunnusega tehti risttabel (Lisad, Tabel 4). Lisaks sellele tehti tunnustega hii–ruut–test ning juhul, kui seos ilmnes, uuriti crameri V, et hinnata seose tugevust.

3.3.3 Kolmanda uurimisküsimuse analüüsi meetod

Käesoleva uurimuse kolmas uurimisküsimus uurib, kas ajateenistuse alguses halvema tervisliku seisundiga ajateenijate puhul teenistusse panustamise motivaatorid muutuvad teenistuse jooksul rohkem võrreldes hea tervisliku seisundiga ajateenijatega. Et seda analüüsida, loodi algse KVA failist uus andmete kogum, mis sisaldas tunnuseid, mis kirjeldasid 1) üldise tervise hinnangut esimesel küsitlus etapil; 2) kõiki motivaatori hinnanguid mõlemal küsitlus etapil. Seejärel kodeeriti ümber üldise tervise tunnuse. Algsed

vastusekategoriad 1) Hea; 2) Üsna hea; 3) Keskmine; 4) Üsna halb; 5) Halb kodeeriti kokku erinevalt teise uurimisküsimusega.

Põhjus tuleneb sellest, et uurimisküsimus soovib uurida äärmuseid. Nagu eelnevas alapeatükis välja toodud, halb ja üsna halb kategoriad on valimi suuruselt väikesed ning on soovituslik need kokku kodeerida. Aga selle tõttu peab antud küsimuse puhul mõlemad tervist heaks või üsna heaks hindavad kategoriad ka kokku kodeerima, kuna ühe välja jätmine looks suurel hulgal andmelünki. Analüüsitakse ka ajateenistuse alguses keskmise tervise hinnangu andnud ajateenijaid, kuid nende tulemusi ei esitata tulemustes. Selle arvelt ilmneb kolm kategooriat, mida analüüti: 1) tervis oli pigem hea; 2) tervis oli keskmine; 3) tervis oli pigem halb. Peale andmelünkade eemaldamist motivaatorite tunnustest oli pigem hea tervisega vastajaid oli 1825, keskmise tervisega vastajaid oli 830 ja pigem halva tervisega vastajaid oli 117.

Järgmisena loodi eraldi iga tervisehinnangu grupi muutujad, mis sisaldasid ainult grupi esindajate tulemusi. Muutujate keskselt leiti iga grupi hinnangud motivaatoritele teenistuse alguses ja lõpus. Seejärel uuriti, kui palju hinnangud erinevad, esimeselt küsitlusetaipilt teisele, grupi keskselt.

Viimasena tehti iga grupiga Welchi t-test, kus uuriti, kas motivaatorite hinnangud erinevad statistiliselt oluliselt esimeselt etapilt teisele. Kui ilmnis tõend, et on statistiliselt oluline erinevus tulemustes, uuriti gruppide motivaatorite keskselt ka Welchi t-testi Coheni D väärtust.

3.3.4 Neljanda uurimisküsimuse analüüsi meetod

Neljas ja viimane uurimisküsimus uurib, kuidas ajateenistusse panustamise motivaatorite hinnangute langus teenistuse jooksul on seotud vaimse tervise enesehinnangutega teenistuse lõpus. Selle uurimiseks loodid *Tabel 1* eeskujul muutujad iga EEK-2 kategooria kohta, mis sisaldas kategooriale vastavaid emotsiooni tunnuseid ja kõiki panustusmotivaatori tunnuseid.

Iga muutuja puhul jaotati muutuja omakorda kaheks alam-muutujaks lähtuvalt sellest, kas vastaja kõikide emotsiooni tunnuste hinnangute summa on väiksem, kui kategoorias esitatud piirmäär või võrdne/suurem, kui kategooria piirmäär. Loodud alam-muutujatest leiti keskmised hinnangud igale motivaatorile esimesel ja teisel küsitlusetaipil.

Et uurida seoseid motivaatorite languses nende vahel, kellel oli soodumus EEK-2 vaimse häirituse kategooriale ja kellel ei olnud, tehti kummagi alam-muutujaga Welchi t-testid, kus võrreldi hinnangut motivaatorile teenistuse alguses ja lõpus alam-muutuja keskselt. Et

võrrelda kummal juhul tulemus on suurem tehti ka Coheni D uurimus Welchi t-testi tulemustega juhul, kui ilmnes statistiliselt oluline erinevus. Seejärel võrreldi, kummas grupis oli seos tugevam.

4. TULEMUSED

4.1 Teenistusse panustamise motivaatorite seos teenistusse tuleku meelsusega

Käesoleva uurimuse raames püstitati uurimisküsimus 1. “Kuivõrd ajateenistuse alguses on teenistusse panustamise motivaatorid seotud teenistusse tuleku meelsusega?”. Alapeatükis 3.3.1 selgitati, kuidas analüüs teostati. Antud uurimisküsimuse tulemused on esitatud lisades (Tabelid 3.1 – 3.10). Iga tuleku meeleolu grupi kõik antud vastused igale motivaatorile on esitatud *Tabel 2*.

Kõikide motivaatorite lõikes “Ei motiveeri üldse” hinnang oli madalaim motivaatoril “Võimalus parandada füüsilist vormi”, kus kokku iga tuleku meeleolu grupi hinnang moodustas 3% osakaalu kõikidest hinnangutest, mis motivaator sai. Sama motivaator sai ka madalaima “Motiveerib vähe” hinnangu, mis oli 5.3% osakaaluga kõikidest hinnangutest, mis motivaator sai (Lisad *Tabel 9.9*).

“Ei motiveeri üldse” hinnang oli suurim kõikide motivaatorite lõikes motivaatoril “Võimalus teha karjääri riigikaitse valdkonnas”, kus kokku iga tuleku meeleolu grupi hinnang moodustas 31.6% ehk ligemale kolmandik vastanutest ei pea karjääri tegemise võimalust riigikaitse valdkonnas üldse oluliseks. Sama motivaator sai ka suurima “Motiveerib vähe” hinnangu, mis oli 28.4% osakaaluga kõikidest hinnangutest, mis motivaator sai (Lisad *Tabel 9.4*).

“Motiveerib mõõdukalt” hinnang oli suurim kõikide motivaatorite lõikes motivaatoril “Kohusetunne oma riigi ja rahva ees”, kus kolmandik ajateenijaid peab kohusetunnet mõõdukalt motiveerivaks (Lisad *Tabel 9.1*). Madalaim “Motiveerib mõõdukalt” hinnang oli “Võimalus parandada füüsilist vormi” motivaatoril, mis oli 16.5% osakaaluga kõikidest hinnangutest, mis motivaator sai (Lisad *Tabel 9.9*).

Tabel 2. Iga tuleku meeleolu grupi kõik motivaatorile antud vastused koos esitatud kujul

Iga motivaatori kogusummad kogu tuleku meelsuse lõikes	Hinnang ajateenistusse panustamiseks motivaatorile					Kogusumma
	Ei motiveeri üldse	Motiveerib vähe	Motiveerib mõõdukalt	Motiveerib tugevalt	Motiveerib väga tugevalt	
Kohusetunne oma riigi ja rahva ees	355 (12.2%)	564 (19.4%)	973 (33.4%)	597 (20.5%)	424 (14.6%)	2913 (100.0%)
Soov kaasajateenijaid mitte alt vedada	165 (5.7%)	298 (10.2%)	836 (28.7%)	973 (33.5%)	636 (21.9%)	2908 (100.0%)
Võimalus ennast arendada	95 (3.3%)	161 (5.6%)	588 (20.3%)	1009 (34.8%)	1046 (36.1%)	2899 (100.0%)
Võimalus teha karjääri riigikaitse valdkonnas	918 (31.6%)	825 (28.4%)	610 (21.0%)	286 (9.8%)	268 (9.2%)	2907 (100.0%)
Minu soorituste tunnustamine ülemate poolt	314 (10.8%)	464 (16.0%)	841 (29.0%)	741 (25.5%)	544 (18.7%)	2904 (100.0%)
Minu väärtustamine ajateenistuse jooksul	253 (8.7%)	400 (13.8%)	801 (27.6%)	830 (28.6%)	622 (21.4%)	2906 (100.0%)
Püstitatud ülesannete selgus	213 (7.3%)	370 (12.7%)	899 (30.9%)	931 (32.0%)	495 (17.0%)	2908 (100.0%)
Väljakutset ja põnevust pakkuvad tegevused	169 (5.8%)	247 (8.5%)	651 (22.4%)	942 (32.4%)	896 (30.8%)	2905 (100.0%)
Võimalus parandada füüsilist vormi	88 (3.0%)	155 (5.3%)	479 (16.5%)	924 (31.8%)	1262 (43.4%)	2908 (100.0%)
Soov tõestada endale ja teistele, et olen võimeline ajateenistuse läbima	313 (10.8%)	327 (11.2%)	581 (20.0%)	730 (25.1%)	960 (33.0%)	2911 (100.0%)

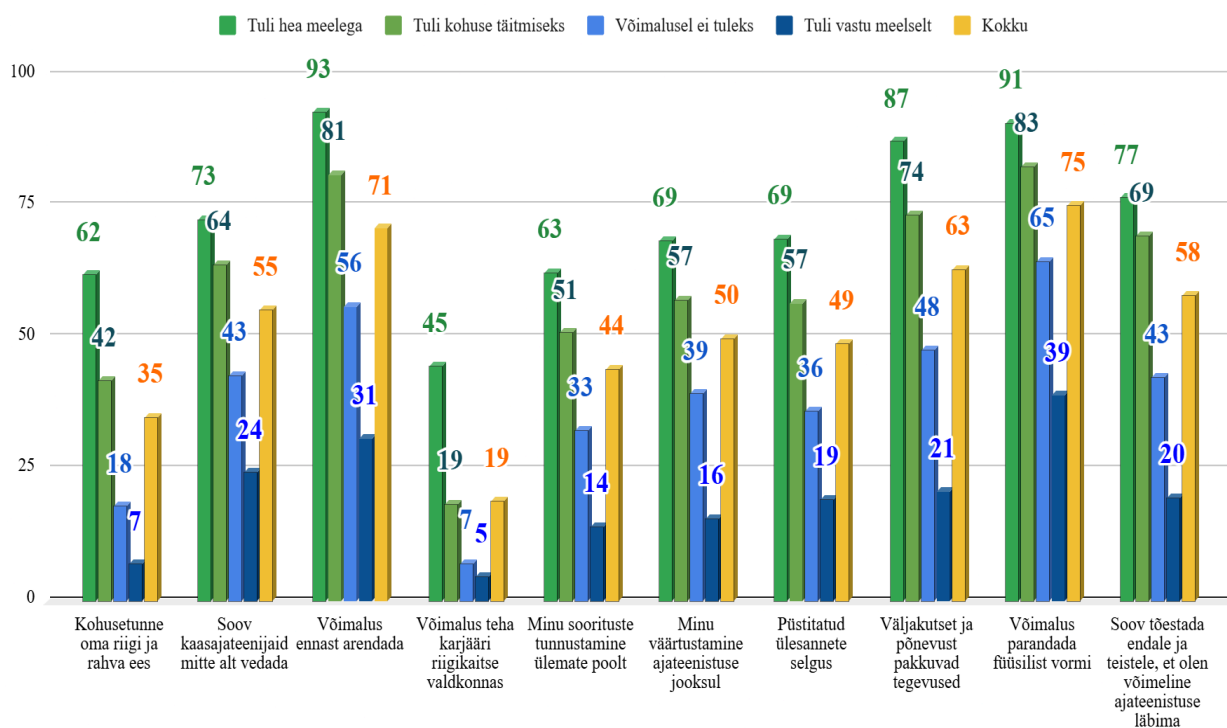
Üleüldse hinnati läbivalt, et kõige motiveerivam motivaator on “Võimalus parandada füüsilist vormi”. Kõikide gruppide peale kokku oli hinnangute osakaal 75.2%, mis leidsid, et tunnus motiveerib tugevalt või väga tugevalt kõikidest vastustest, mis motivaator sai. 16.5%

vastajaid iga grupi peale hindasid, et motivaator motiveerib mõõdukalt. 8.3% hindasid, et motivaator motiveerib vähe või ei motiveeri üldse.

Kõige vähem motiveeriv motivaator oli “Võimalus teha karjääri riigikaitse valdkonnas”. 60% kõigist vastanutest hindas, et motivaator motiveerib vähe või ei motiveeri üldse. 21% leidis, et karjäärivõimalus riigikaitse valdkonnas on mõõdukalt motiveeriv. 19% hindasid, et motivaator motiveerib tugevalt või väga tugevalt.

Illustreerimaks gruppide vastuste erinevusi on esitatud *Joonis 1*. Joonisel on kujutatud iga tuleku meelsuse grupi protsendiline hinnang motivaatorile, mis väitis, et motivaator motiveerib neid väga tugevalt. Jooniselt on näha, kuidas hea meelega ajateenistusse tulnud grupis on see hinnang üle 50% kõikidest vastustest motivaatorile grupis üheksal juhul kümnest.

Võrdluseks grupp, kus ajateenijad tulid vastumeelselt ajateenistusse, hindas vaid ühte motivaatorit (“Võimalus parandada füüsilist vormi”) väga tugevalt motiveerivaks nii, et selle hinnangu andis rohkem kui 25% kogu grupi esindajatest.

Joonis 1. Ajateenijate osakaal, kes hindab vastavat motivaatorit tugevalt või väga tugevalt motiveerivaks teenistusse tuleku meelsuse lõikes (%).

Iga motivaatori keskselt tehti ka hii–ruut–test, et hinnata kas esineb statistiliselt oluline erinevus grupi esindajate ja tulemuste vahel. Iga motivaatori hii–ruut–testi tulemuse p–väärtus oli ~0.000. Et seoseid hinnata, uuriti iga testi tulemusi Crameri V–ga (vt Tabel 3).

Tabel 3. Iga grupi ja motivaatori hinnangu seose Crameri V ja usalduspiirid

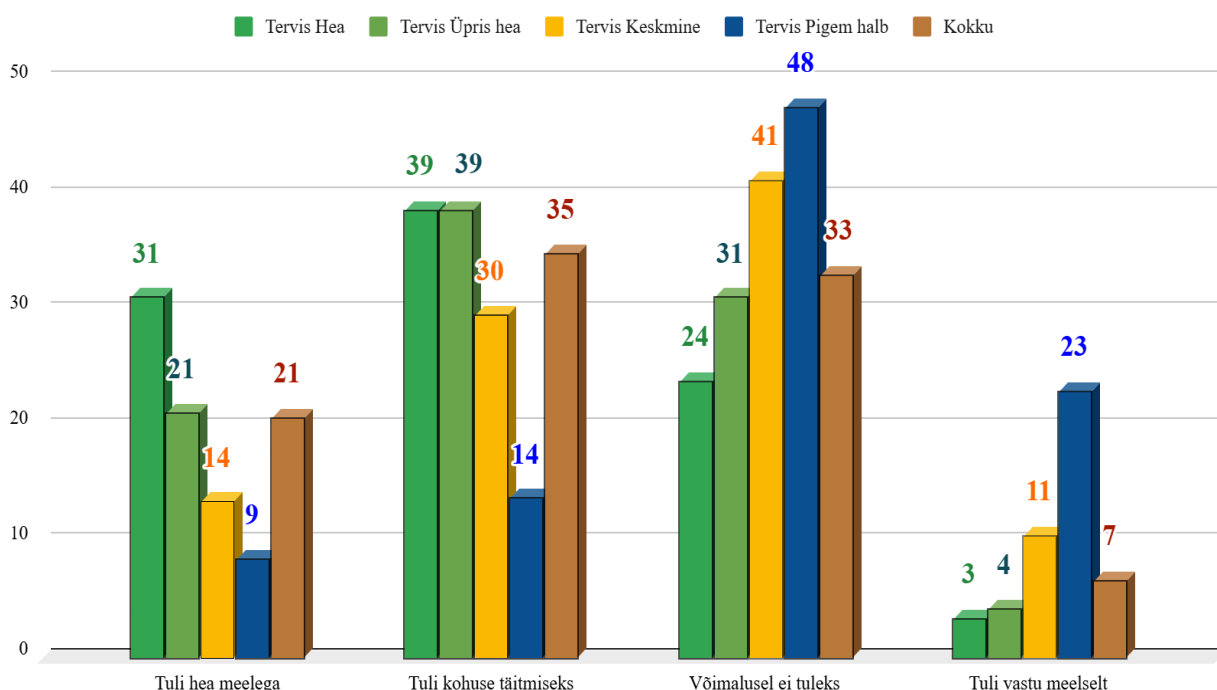
Motivaator	CrameriV	Alumine usalduspiir 2.5%	Ülemine usalduspiir 97.5%
Kohusetunne oma riigi ja rahva ees	0.28	0.263	0.299
Soov kaasajateenijaid mitte alt vedada	0.197	0.179	0.215
Võimalus ennast arendada	0.254	0.236	0.272
Võimalus teha karjääri riigikaitse valdkonnas	0.259	0.241	0.278
Minu soorituste tunnustamine ülemate poolt	0.205	0.187	0.223
Minu väärtustamine ajateenistuse jooksul	0.215	0.197	0.233
Püstitatud ülesannete selgus	0.207	0.19	0.226
Väljakutset ja põnevust pakkuvad tegevused	0.276	0.258	0.294
Võimalus parandada füüsilist vormi	0.205	0.187	0.227
Soov tõestada endale ja teistele, et olen võimeline ajateenistuse läbima	0.242	0.225	0.261

4.2 Tuleku meelsuse seos ajateenijate tervisliku seisundiga

Uurimisküsimus uuris kuivõrd ajateenistusse tuleku meelsus on seotud ajateenijate tervisliku seisundiga ajateenistuse alguses. 3.3.2 ala peatükis selgitati, kuidas tulemused leiti. Täies mahus tulemused on esitatud Lisades (Vt Tabel 10.1 – 10.2). Illustreerimaks, kuidas ajateenijate tervisliku seisund erineb ajateenistusse tuleku meelsuse lõikes loodi *Joonis 2*.

Joonis 2 on näha, et üle 70% vastustest, mis hindasid tervist halvaks, tuli ajateenijatelt, kes olid gruppides, kus nad ei oleks tulnud või tulid ajateenistusse vastumeelselt. Nendes

gruppides oli hinnang, et tervis on pigem halb ka kõige suurema osakaaluga tervisele antud hinnangutest.

Joonis 2. Ajateenijate tuleku meelsuse gruppide osakaal, kes hindavad üldist tervist heaks, üsna heaks, keskmiseks või pigem halvaks, üldise tervise hinnangu lõikes (%)

Lisaks veel joonis illustreerib, et hea meelega tulnud ajateenijate grupi esindajad osakaalult hindasid kõige rohkem, et nende tervist on hea võrreldes teiste tervise hinnangutega. Hea meelega tulnud ajateenijad hindasid kõige vähem enda tervislikku seisundit pigem halvaks.

Et lähemalt uurida, kas ilmneb seos ajateenisutse alguses üldise tervise hinnangu ja tuleku meelsuse vahel tehti hii–ruut–test. Testi tulemused olid 1) $X^2 = 248.7$; 2) $df = 12$; 3) p -väärtus ~ 0.000 . Hii–ruut–testi tulemusel saadud p -väärtus näitab, et on alust eeldada, et esineb statistiliselt oluline seos tervise hinnangu tulemuste erinevuses vastavalt tuleku meeleolu grupile. Et hinnata, kui tugev seos on, uuriti tehtud hii–ruut–testi Crameri V. Crameri V oli ~ 0.168 , alumine usalduspiir oli ~ 0.148 ja ülemine ~ 0.189 . Tulemuste põhjal on statistiliselt oluline seos erinevate tervise hinnangu tulemuste ja tuleku meeleolu vahel, kuid seos on tugevuselt nõrk, kuna Crameri V oli < 0.2

4.3 Ajateenisuse alguses hinnatud tervisliku seisundi seos teenistusse panustamise motivaatorite muutusega teenistuse jooksul

Käesoleva uurimuse kolmas uurimisküsimus uuris, kas ajateenistuse alguses halvema tervisliku seisundiga ajateenijate puhul teenistusse panustamise motivaatorid muutuvad teenistuse jooksul rohkem võrreldes hea tervisliku seisundiga ajateenijatega. Uurimisküsimuste tulemuste leidmise meetod on kirjeldatud 3.3.3 alapeatükis ja täies mahus tulemused on esitatud lisades (*Tabelid* 11.1 – 11.6). Analüüsi tulemuseks leiti, et keskmised hinnangud motivaatoritele langesid kõige rohkem pigem hea tervisega ajateenijate seas.

Pigem hea tervisega ajateenijate seas keskmine hinnang muutus kõige rohkem motivaatori “Võimalus parandada füüsilist vormi” puhul. Motivaatori keskmine hinnang langes esimese etapiga võrreldes -0.89 võrra.

Grupiseselt kõige väiksem muutus esines “Kohusetunne oma riigi ja rahva ees” motivaatori puhul. Keskmine hinnang esimeselt küsitlus etapilt teisele muutus -0.23 võrra.

Pigem halva tervisega ajateenijate seas keskmine hinnang muutus kõige rohkem motivaatori “Võimalus parandada füüsilist vormi” puhul. Motivaatori keskmine hinnang langes esimese etapiga võrreldes -0.56 võrra.

Grupiseselt kõige väiksem muutus hinnangus esines motivaatoril “Võimalus teha karjääri riigikaitse valdkonnas”, kus keskmine hinnang jäi täpselt samaks kummaski küsitlusvoorus. On võimalik, et grupiseselt ilmnis käsitletavale motivaatorile hinnangu languseid või hinnangu tõuse, kuid kogu grupi peale kokku motivaatori tulemused esimeselt küsitlusetapilt teisele jäid samaks.

Pigem halva tervisega grupi seas oli keskmiste hinnangute puhul märgata positiivset muutust ajateenistuse jooksul. Grupis tõusis esimeselt küsitlusetapilt teisele motivaatoritel “Kohusetunne oma riigi ja rahva ees”, “Soov kaasajateenijaid mitte alt vedada” ja “Soov tõestada endale ja teistele, et olen võimeline ajateenistuse läbima”. Tõus oli suurim eelnevast loetelust esimesel motivaatoril (0.19) ja väikseim teisel (0.03).

Et andmete põhiselt väita, et on seos kummagi grupi tulemuste erinevuses, tehti Welchi t-testid, kus võrreldi kummagi grupi keskselt, motivaatorile antud hinnangut esimesel küsitlusetapil ja teisel. Welchi t-testide tulemuseks (Vt lisad *Tabel* 11.3) leiti, et ajateenistuse alguses pigem hea tervisega ajateenijate seas oli iga motivaatori puhul statistiliselt oluline erinevus tulemustes esimeselt küsitlus etapilt teisele kuna p-väärtused olid iga motivaatori puhul ~ 0.000 . Ajateenistuse alguses pigem halva tervisega grupis esines statistiliselt oluline erinevus tulemustes ainult kahel motivaatoril: 1) “Minu väärtustamine ajateenistuse jooksul”,

mille p-väärtus oli ~ 0.033 ; 2) “Võimalus parandada füüsilist vormi”, mille p-väärtus oli ~ 0.001 .

Juhtudel, kus seos ilmnes, uuriti ka Coheni D tugevusi. Hea tervisega grupi tulemused on esitatud lisades *Tabel 11.4*. Halva grupi tulemused on esitatud lisades *Tabel 11.6*. Seosed, mis ilmsid halva tervisega grupis, olid olemuselt nõrgemad seosed, kui neid võrrelda hea tervisega grupi seostega samade motivaatorite puhul.

4.4 Teenistuse jooksul langenud teenistusse panustamise motivaatorite hinnangute seos tervise enesehinnangutega

Neljas uurimisküsimus uuris kuivõrd ajateenistusse panustamise motivaatorite hinnangute langus teenistuse jooksul on seotud vaimse tervise enesehinnangutega teenistuse lõpus. Analüüsi läbiviimise meetod on kirjeldatud alapeatükis 3.3.4. Täies mahus tulemused on esitatud lisades (Vt *Tabelid 12.1 – 12.13*).

Esmalt loodi soodumusega ja soodumusega grupid igale EEK-2 kategooriale. Ajateenijatel ei olnud soodumust EEK-2 kategooriale, kui nende poolt antud hinnangud emotsionaalse tervise tunnustele (mis kategooria moodustasid) olid summalt väiksemad kui kategoorias etteseadud piirmäär. Soodumus oli ajateenijatel siis, kui nende hinnangute summa suurem või võrdne ette seatud piirmääraga.

Soodumusega ja soodumusega grupe võrreldi esmalt motivaatoritele antud keskmiste hinnangute alusel. Soodumusega ja soodumusega gruppide muutused arvutati läbi motivaatorite keskmiste hinnangute lahutamise, kus kummagi grupi puhul lahutati esimesel küsitlusetapil antud keskmisest hinnangust teisel küsitlusetapil antud keskmine hinnang (Vt lisad: Soodumusega *Tabel 12.5*, soodumusega *Tabel 12.6*). Kummagi grupi puhul keskmised hinnangud langesid esimeselt küsitlusetapilt teisele. Et võrrelda kummas grupis langused olid suuremad, lahutati soodumusega grupi keskmiste hinnangute languste tulemustest soodumusega grupi keskmiste hinnangute languste tulemused (Vt lisad *Tabel 12.9*). Tulemuseks leiti, et 9 juhul 60 oli langus hinnangute keskmistes suurem soodumusega gruppides iga motivaatori peale (Vt lisad *Tabel 12.12*). Need juhud esinesid viie motivaatoril:

- 1) “Kohusetunne oma riigi ja rahva ees”, motivaator oli suurema keskmise hinnangu langusega gruppides, kus ei olnud üldärevushäire ja sotsiaalfoobia soodumust.
- 2) “Võimalus teha karjääri riigikaitse valdkonnas”, motivaator oli suurema keskmise hinnangu langusega gruppides, kus ei olnud paanikahäire ja agorafobia ning sotsiaalfoobia soodumust.

- 3) “Minu soorituste tunnustamine ülemate poolt”, motivaator oli suurema keskmise hinnangu langusega grupis, kus ei olnud sotsiaalfoobia soodumust.
- 4) “Püstitatud ülesannete selgus”, motivaator oli suurema keskmise hinnangu langusega gruppides, kus ei olnud paanikahäire ja agorafobia ning sotsiaalfoobia soodumust.
- 5) “Soov tõestada endale ja teistele, et olen võimeline ajateenistuse läbima” motivaator oli suurema keskmise hinnangu langusega gruppides, kus ei olnud sotsiaalfoobia ja vaimse kurnatuse soodumust.

Ülejäänud 51 juhul 60 oli soodumusega gruppides motivaatorite keskmine langus suurem.

Peale keskmiste võrdlust uuriti seoseid. Selleks tehti iga EEK–2 kategooria soodumusega ja soodumusega gruppide puhul t-testid, kus uuriti motivaatoritele antud hinnanguid esimesel küsitlusel ja teisel (Vt lisad: Soodumusega Tabel 12.7, soodumusega Tabel 12.8). Soodumusega gruppide kui ka soodumusega gruppide puhul olid erinevused statistiliselt olulised ning selle arvelt uuriti iga t–testi Coheni D tugevust (Vt lisad: Soodumusega Tabel 12.10, soodumusega Tabel 12.11).

Seejärel võrreldi leitud Coheni D tulemusi, kus hinnati kas Coheni D on suurem soodumusega gruppides kui neid võrrelda soodumusega gruppidega. Ilmnes 10 juhtu 60, kus Coheni D oli suurem soodumusega gruppides (Vt lisad Tabel 12.13). Need juhud, esinesid neljal motivaatoril:

- 1) “Kohusetunne oma riigi ja rahva ees”, motivaatori Coheni D oli tugevam gruppides kus ei olnud üldärevushäire ja sotsiaalfoobia soodumust.
- 2) “Võimalus teha karjääri riigikaitse valdkonnas” motivaatori Coheni D oli tugevam gruppides kus ei olnud paanikahäire ja agorafobia ning sotsiaalfoobia soodumust.
- 3) “Minu väärtustamine ajateenistuse jooksul” motivaatori Coheni D oli tugevam gruppides kus ei olnud paanikahäire ja agorafobia ning sotsiaalfoobia soodumust.
- 4) “Soov tõestada endale ja teistele, et olen võimeline ajateenistuse läbima” motivaatori Coheni D oli tugevam gruppides kus ei olnud meeleoluhäire, üldärevushäire, sotsiaalfoobia ja vaimse kurnatuse soodumust.

Soodumusega gruppide lõikes Coheni D väärtuste alusel saab väita, et:

- 1) “Kohusetunne oma riigi ja rahva ees” motivaatori hinnangute seos soodumusega on tühine.
- 2) “Soov kaasajateenijaid mitte alt vedada” motivaatori hinnangute seos soodumusega on nõrk
- 3) “Võimalus ennast arendada” motivaatori hinnangute seos soodumusega on pigem mõõdukas

- 4) “Võimalus teha karjääri riigikaitse valdkonnas“ motivaatori hinnangute seos soodumusega pigem nõrk
- 5) “Minu soorituste tunnustamine ülemate poolt” motivaatori hinnangute seos soodumusega on nõrk
- 6) “Minu väärtustamine ajateenistuse jooksul” motivaatori hinnangute seos soodumusega on pigem mõõdukas
- 7) “Püstitatud ülesannete selgus” motivaatori hinnangute seos soodumusega on nõrk
- 8) “Väljakutset ja põnevust pakkuvad tegevused” motivaatori hinnangute seos soodumusega on nõrk
- 9) “Võimalus parandada füüsilist vormi” motivaatori hinnangute seos pigem mõõdukalt seotud soodumusega. Selle motivaatori hinnangute seos on tugevaim
- 10) “Soov tõestada endale ja teistele, et olen võimeline ajateenistuse läbima” motivaatori hinnangute seos soodumusega on nõrk.

5. JÄRELDUSED JA ARUTELU

5.1 Tuleku meelsuse seos ajateenijate tervisliku seisundiga järeldused

Esimese uurimisküsimuse tulemuste alusel on võimalik väita, et tuleku meelsuse grupi ja ajateenistusse panustamis motivaatorite vahel esineb pigem mõõdukas seos. Ainult ühe motivaatori Crameri V oli nõrk. Kõige tugevam seos gruppide hinnangutes oli motivaatoril “Kohusetunne oma riigi ja rahva ees”. Kõige nõrgem seos gruppide hinnangutes esines motivaatoril “Soov kaasajateenijaid mitte alt vedada”.

Lisaks seostele *Joonis 1* esitatud tulemuste põhjal on võimalik väita, et kõige vähem motiveeris ajateenijaid ajateenistusse panustama motivaator “Võimalus teha karjääri riigikaitse valdkonnas”.

“Võimalus parandada füüsilist vormi” motivaatorit hinnati kõige motiveerivamaks.

Tuleku meeleolu gruppidest, hea meelelega tulnud ajateenijad hindasid kõige rohkem läbivalt, et motivaator on nende jaoks tugevalt motiveeriv. Ajateenistusse vastumeelselt tulnud ajateenijate grupp andis kõige sagedamini vastuse „üldse ei motiveeri“

Esimese uurimisküsimuse vastuseks saab analüüsi tulemusel väita, et ilmneb statistiliselt oluline seos tuleku meelsuse gruppide ja motivaatorite hinnangute vahel, kuid seosed on olemuselt peamiselt mõõdukad või ühel juhul nõrk.

5.2 Ajateenisuse alguses hinnatud tervisliku seisundi seos teenistusse panustamise motivaatorite muutusega teenistuse jooksul järeldused

Teine uurimisküsimus uuris, kuivõrd on ajateenistusse tuleku meelsus seotud ajateenijate tervisliku seisundiga. Esineb seos ajateenistusse tuleku meelsuse ja ajateenijate enese tervisliku seisundi hinnangutega. Seos olemuselt on nõrk.

Lisaks seostele *Joonis 2* esitatud tulemuste põhjal on võimalik väita, et kõige rohkem tervist pigem halvaks hindavaid vasteid tuli gruppidele, kus ajateenijad pigem ei oleks tulnud või on ajateenistuses vastumeelselt. Grupp, mis andis läbivalt kõige rohkem grupi siseselt hinnanguid, et üldine tervis ajateenistuse alguses on hea, olid hea meelelega ajateenistusse tulnud ajateenijad. Hea meelelega tulnud ajateenijad hindasid ka kõige väiksema osakaaluga grupi siseselt ja üleüldse iga meeleolu kategooria lõikes, et nende tervis on pigem halb.

Teise uurimisküsimuse vastuseks väidab töö, et analüüsi tulemuste alusel on võimalik väita, et esineb seos ajateenistusse tuleku meelsuse ja ajateenijate enesehinnangulise tervisliku seisundiga. Seos olemuselt on nõrk.

5.3 Teenistuse jooksul langenud teenistusse panustamise motivaatorite hinnangute seos tervise enesehinnangutega järeldused

Kolmas uurimisküsimus uuris, kas ajateenistuse alguses halvema tervisliku seisundiga ajateenijate puhul teenistusse panustamise motivaatorid muutuvad teenistuse jooksul rohkem võrreldes hea tervisliku seisundiga ajateenijatega.

Tehtud analüüsi alusel väidaks töö, et hea tervisliku seisundiga ajateenijate motivaatorite hinnangud langesid rohkem ajateenistuse jooksul. Seda tõendavad kõige paremini hea tervisega ajateenijate Welchi t-testide tulemused, mis leidsid iga motivaatori puhul, et esineb statistiliselt oluline erinevus iga motivaatori puhul. Halva tervise seisundiga ajateenijate seas Welchi t-testide tulemused näitasid, et on võimalik eeldada statistiliselt olulist erinevust ainult kahe motivaatori puhul, mis olid “Minu väärtustamine ajateenistuse jooksul” ja “Võimalus parandada füüsilist vormi”. Lisaks kui võrreldi eelnevalt välja toodud kahte motivaatorit nende Coheni D tugevuste alusel, leiti, et motivaatorite vahelised seosed on tugevamad hea tervisega ajateenijate grupis.

Motivaatorite keskmiste hinnangute võrdluse vaatest oli näha, et keskmiste hinnangute muutused oli suuremad hea tervisega ajateenijate grupi puhul. Ajateenistuse alguses hea tervisega ajateenijate grupis esines muutus hinnangute langusena. Ajateenistuse alguses halvalt hinnatud tervisega grupis oli märgata, et osadel juhtudel keskmised hinnangud motivaatoritele esimeselt küsitlus etapilt teisele tõusid. Nendel juhtudel ei esinenud statistiliselt olulist erinevust tulemustes esimeselt küsitlus etapilt teisele. Teooriale toetudes on võimalik spekulatsioon, et motivaatorite hinnangute tõus võib esineda, kuna ajateenistuse algusega võrreldes on tervislik seisund paranenud ja selle arvelt ajateenijad on rohkem rahul teenistusega. Spekulatsiooni aluseks on Kasearu ja Toodingu uurimuses ilmnunud leid, mis näitas, et ajateenijad, kes raporteerisid teenistuse jooksul füüsilise vormi paranemist võrreldes teenistuse algusega, olid ajateenistusega rohkem rahul (Kasearu ja Toodingu, 2023:143).

Käesolev töö väidab leitud analüüsi tulemuste alusel, et motivaatorite hinnangute langus esineb statistiliselt oluliselt rohkem ja tugevamate seostega ajateenijate seas, kes teenistuse alguses hindasid oma tervist pigem heaks.

5.4 Teenistuse jooksul langenud teenistusse panustamise motivaatorite hinnangute seos emotsionaalse enesehinnanguga järeldused

Käesoleva uurimuse neljas uurimisküsimus uuris, kuivõrd ajateenistusse panustamise motivaatorite hinnangute langus teenistuse jooksul on seotud vaimse tervise enesehinnangutega teenistuse lõpus. Analüüsi tulemuste põhjal, toetudes peamiselt tehtud Welchi t-testidele ja nende Coheni D väärtustele, on alust väita, et teenistuse panustamis-motivaatorite hinnangute langused on statistiliselt oluliselt rohkem seotud EEK-2 gruppidega, kellel on soodumus EEK-2 kategoorias esitatud vaimse tervise probleemi tekkeks.

5.5 Arutelu järelduste kohta toetudes teooriale

Läbiviidud analüüsides tulemusi ei saa töös esitatud teooriaga andmepõhiselt siduda, kuid analüüsi luues toetuti teooriale palju, et valida analüüsi tunnuseid. Kõikide selles alapeatükis esitatud spekulatsioonide puhul tuleb rangelt rõhutada, et alapeatükis tehtud eeldused on spekulatiivsed ja neil puudub konkreetne andmepõhine alus.

Käesoleva töö teooria osas toodi palju esile, kuidas Ryan ja Deci (2020) enesemääramise teoorias selleks, et inimene areneks võimalikult hästi, peavad olema nende psühholoogilised põhivajadused rahuldatud. Töösse valiti tuleku meelsuse tunnus, kuna tunnus oli autori vaatest heaks mõõdikuks, läbi mille hinnata ajateenija autonoomiavajaduse toetatust. Tuleku meelsuse tunnusega läbiviidud analüüsi tulemused kaudsest vaatest tõendavad Ryan ja Deci (2020) enesemääramise teooria eeldust, et autonoomia piiramine oluliselt mõjutab tulemusi, kuna tuleku meelsuse tunnuse lõikes esines statistiliselt oluline mõõdukas seos motivaatoritele antud hinnangutes. Antud leid on ka kooskõlas Purre ja Oja (2018) kui ka Parmak ja Tyfa (2023) uurimustes esitatud leidudega, mis väitsid, et teenistuse alguses seal vastumeelselt olles võib motivatsiooni langetada.

Lisaks sellele *Joonis 1* esitatud tulemused demonstreerivad, kuidas enesemääramise teooria vaatest, grupp, kelle autonoomiavajadus oli toetatud (Hea meelega teenistusse tulnud ajateenijad) hindasid läbivalt, et motivaatorid motiveerivad neid rohkem. Ajateenistusse vastumeelselt tulnud grupp, kes enesemääramise teooria vaatest on kõige vähem toetatud autonoomiavajadusega, hindasid läbivalt kõige rohkem, et motivaatorid ei motiveeri neid üldse või motiveerivad neid vähe.

Kui teise uurimisküsimuse tulemusi läbi Ryan ja Deci (2020) enesemääramise teooria kaudselt tõlgendada, siis saaks oletada, et põhjus, miks tervist hinnati pigem halvaks kõige

suurema osakaaluga ajateenistusse vastumeelselt tulnute grupis, tulenes sellest, et vastumeelselt ajateenistusse tulnud ajateenijad leiavad, et ajateenistuses ei ole nende üldine füüsiline tervises seisund etteseatud füüsilistele nõuetele kohane.

Kui tõlgendada kolmanda uurimisküsimuse puhul leitud tulemused Ryan ja Deci (2020) enesemääramise teooria vaatest, siis kaudselt viitavad analüüsi tulemused, et hea tervisliku seisundiga ajateenija võisid kogeda teenistuse jooksul pädevusvajaduse toetatuse langust.

Neljanda uurimisküsimuse tulemused kaudselt vaatest võivad demonstreerida, et ajateenijad, kellel on soodumus EEK–2 kategooriates esitatud vaimse häirituse tekkeks, on piiratud autonoomia ja seotusvajadusega. Kaudselt alus väiteks tuleneb sellest, et häiritud vaimse tervisega ajateenijad lähtudes Purre ja Oja (2018) uurimusest võivad kogeda vaimse tervise stigmat. Stigma arvelt seotusvajadus ei saa tuge, kuna ajateenijad leiavad, et ajateenistus keskkond ei pea nende probleemist lugu ja nad ei saa tuge kaasajateenijatelt. Autonoomia vajadus kannatab, kuna ajateenijatel on puuduv kontroll oma vaimse tervise üle ja abi otsimine ajateenistus keskkonnas, kus stigma ilmneb, võib tuua tahtmatu tähelepanu, mille arvelt ei kasutata abi ressursse.

Veel eraldi võib välja tuua kuidas mitmed teoorias esitatud töö (Parmak ja Tyfa, 2023; Purre ja Oja, 2018; Rybakovaitė jt, 2021; Schei, 1994) toovad esile, et ajateenistuse alguses kogetud halvad kogemused või motiveeritus raskused võivad mõjutada tulemusi terve teenistuse vältel. Käesoleva töö tulemustest kaudselt illustreerib seda leidu kõige paremini neljanda uurimisküsimuse analüüsi käigus saadud tulemused, mis leidsid, et keskmised hinnangud motivaatoritele üleüldse teenistuse jooksul on madalamad kui teenistuse alguses. Kui võrreldi hinnangute keskmiseid gruppides, kus oli soodumus või ei olnud soodumust EEK–2 emotsionaalse seisundi häirituseks, oli näha, et soodumusega gruppides oli langus esimeselt küsitlus etapilt teisele suurem. Lisaks motivaatorite vahelised Welchi t–testid ja nende Coheni D tulemused näitasid, et muutused hinnangutes esimeses küsitlus etapis ja teises olid statistiliselt olulised. Coheni D tulemused näitasid, et seosed olid tugevamad soodumusega gruppides.

Soovitused edasisteks uuringuteks

Käesolevas uurimuses on esitatud tugev teoreetiline põhi. Kui sellele toetuda, siis tulevased tööd, mis uurivad sarnaseid teemasid saavad tugeva ning hästi põhjendatud aluse analüüsi tegemiseks.

Kuid käesoleva uurimuse puudusena oli vaja palju kitsendada uurimuses tehtavat analüüsi. Ideaalis oleks uurimusse kaasatud veel lisaks vanus, kodune keel(ed), haridustasemed, rahulolu mõõdikuid, enne teenistust und hindav mõõdik, õppekeskkonna hinnang ja veel paljud muud. Suurim puudus töös on kindlasti see, et analüüsi kitsendamise käigus rahulolu mõõdikud elu kohta üleüldse ja teenistuse kohta, ei uuritud ning autor ise on ülimalt huvitatud sellest, kas seosed esinevad ja kui tugevad need on.

Lisaks oleks ideaalis laiendatud analüüsi tunnuste tulemusi veel. Näiteks tervise puhul oli algselt plaanis uurida, kas ajateenijatel on krooniline füüsiline haigus teenistusse astudes, milliseks ajateenijad hindasid oma füüsilist võimekust teenistuse alguses ja teenistuse lõpus ja milline on ajateenija vaade sellest kuidas ta enda tervist hoiab või ei hoi.

Alternatiivselt, kuna antud töö toetus palju Ryan ja Deci (2020) enesemääramis teooriale üheks edasiseks uuringu arengu võimaluseks oleks enesemääramis teooriast lähtuva küsimustiku loomine ja selle läbiviime ajateenistuse keskkonnas. Läbi selle oleks võimalik andmepõhiselt tõlgendada ja hinnata kui hea militaar õppekeskkond Eesti ajateenistus on enesemääramise teooria vaates.

KOKKUVÕTTE

Käesoleva töö eesmärk oli uurida ajateenijate teenistusse panustamise motivaatorite seost ajateenistuse alguse terviseseisundi, teenistusse tuleku meelsuse ning teenistuse lõpus emotsionaalse heaoluga. Lähtudes töö eesmärgist püstitati uurimisküsimused:

- 1) Kuivõrd ajateenistuse alguses on teenistusse panustamise motivaatorid seotud teenistusse tuleku meelsusega?
- 2) Kuivõrd ajateenistusse tuleku meelsus on seotud ajateenijate tervisliku seisundiga teenistuse alguses?
- 3) Kas ajateenistuse alguses halvema tervisliku seisundiga ajateenijate puhul teenistusse panustamise motivaatorid muutuvad teenistuse jooksul rohkem võrreldes hea tervisliku seisundiga ajateenijatega?
- 4) Kuivõrd ajateenistusse panustamise motivaatorite hinnangute langus teenistuse jooksul on seotud emotsionaalse enesehinnanguga teenistuse lõpus?

Esimese uurimis küsimuse vastuseks saab analüüsi tulemusel väita, et ilmneb statistiliselt oluline seos tuleku meelsuse gruppide ja motivaatorite hinnangute vahel, kuid seosed on olemuselt peamiselt mõõdukad või ühel juhul nõrk.

Teise uurimisküsimuse vastuseks väidab töö, et analüüsi tulemuste alusel on võimalik väita, et esineb seos ajateenistusse tuleku meelsuse ja ajateenijate enesehinnangulise tervisliku seisundiga. Seos olemuselt on nõrk.

Kolmanda uurimisküsimuse vastuseks käesolev töö väidab leitud analüüsi tulemuste alusel, et motivaatorite hinnangute langus esineb statistiliselt oluliselt rohkem ja tugevamate seostega ajateenijate seas, kes teenistuse alguses hindasid oma tervist pigem heaks

Neljanda uurimisküsimuse vastuseks leiab töö, et analüüsi tulemuste põhjal, toetudes peamiselt tehtud Welchi t-testidele ja nende Coheni D väärtustele, on alust väita, et teenistusse panustamis motivaatorite hinnangute langused on statistiliselt oluliselt rohkem seotud EEK-2 gruppidega, kellel on soodumus EEK-2 kategoorias esitatud vaimse tervise probleemi tekkeks.

Käesolev töö näitab, et ajateenistuse keskkonnas võiks veel detailsemalt uurida kuidas erinevad tegurid ajateenistuse mõjutavad ajateenijate tulemusi teenistuse jooksul.

KASUTATUD ALLIKAD:

Aluoja, A., Shlik, J., Vasar, V., Luuk, K., & Leinsalu, M. (1999). Development and psychometric properties of the Emotional State Questionnaire, a self-report questionnaire for depression and anxiety. *Nordic Journal of Psychiatry*, 53(6), 443–449. DOI: 10.1080/080394899427692

Andžāns, M., 2024. The First Year of Conscription in Latvia. *FPRI: Foreign Policy Research Institute*. COI: 20.500.12592/pvmd26t.

Bae, J., & Lee, Y. J. (2024). How Mandatory Military Service Can Divide Rather Than Unite: Conscription, Gender, and Military Trust in South Korea 2003–2021. *Armed Forces & Society*, 1–23. DOI: 10.1177/0095327X241234021

Ben-Ari, E., Rosman, E., & Shamir, E. (2023). Neither a conscript army nor an all-volunteer force: Emerging recruiting models. *Armed Forces & Society*, 49 (1), 138–159. DOI: 10.1177/0095327X211048216

Choulis, I., Bakaki, Z., & Böhmelt, T. (2021). Public support for the armed forces: The role of conscription. *Defence and Peace Economics*, 32(2), 240–251. DOI:10.1080/10242694.2019.1709031

Eesti Kaitsevägi. (2024). Ajateenistus. Kasutatud 04.05.2025, <https://mil.ee/ajateenistus/>

Eesti Kaitsevägi. (2025). Kui kaua kestab ajateenistus? Kasutatud 04.05.2025, <https://mil.ee/ajateenistus/kui-kaua-kestab-ajateenistus/>

Fletcher, J. D. (2009). Education and training technology in the military. *science*, 323(5910), 72-75. DOI: 10.1126/science.1167778

Fridolin, J. (2017). *Harrastuskoori motivatsioonist ja dirigendi rollist selle kujundamisel Noorte Segakoor Vox Populi koorimuusika lavastuste näitel*. Doktorikraadi töö. Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, filosoofia.

Froiland, J. M., & Worrell, F. C. (2016). Intrinsic motivation, learning goals, engagement, and achievement in a diverse high school. *Psychology in the Schools*, 53(3), 321–336. DOI:10.1002/pits.21901

Gillet, N., Vallerand, R. J., & Lafrenière, M. A. K. (2012). Intrinsic and extrinsic school motivation as a function of age: The mediating role of autonomy support. *Social Psychology of Education*, 15, 77–95. DOI: 10.1007/s11218-011-9170-2

Gnamb, T., & Hanfstingl, B. (2016). The decline of academic motivation during adolescence: An accelerated longitudinal cohort analysis on the effect of psychological need satisfaction. *Educational Psychology*, 36(9), 1691–1705. DOI: 10.1080/01443410.2015.1113236

Gottfried, A. E., Marcoulides, G. A., Gottfried, A. W., Oliver, P. H., & Guerin, D. W. (2007). Multivariate latent change modeling of developmental decline in academic intrinsic math motivation and achievement: Childhood through adolescence. *International Journal of Behavioral Development*, 31(4), 317–327. DOI: 10.1177/0165025407077752

Hardre, P. L., & Reeve, J. (2003). A motivational model of rural students' intentions to persist in, versus drop out of, high school. *Journal of educational psychology*, 95(2), 347–356. DOI:10.1037/0022-0663.95.2.347

Hom, M. A., Stanley, I. H., Schneider, M. E., & Joiner Jr, T. E. (2017). A systematic review of help-seeking and mental health service utilization among military service members. *Clinical psychology review*, 53, 59–78. DOI: 10.1016/j.cpr.2017.01.008

Invernizzi, P. L., Signorini, G., Pizzoli, M., Alberti, G., Formenti, D., & Bosio, A. (2020). Circuit Training during Physical Education Classes to Prepare Cadets for Military Academies Tests: Analysis of an Educational Project. *Sustainability*, 12(12), 5126–5142. DOI: 10.3390/su12125126

Jonsson, E., Salo, M., Lillemäe, E., Steder, F. B., Ferst, T., Kasearu, K., Novagrockiene, J., Österberg, J., Sederholm, T., Svensén, S., Szvirsev Tresch, T., & Truusa, T.-T. (2024). Multifaceted Conscript: A Comparative Study of Six European Countries. *Scandinavian Journal of Military Studies*, 7(1), 19–33. DOI: 10.31374/sjms.166

Kaitseressursside Amet. (2025). Pärast kooli ajateenistusse. Kasutatud 04.05.2025, https://kra.ee/ajateenistus/ajateenistusse_asumisest/parast-kooli-ajateenistusse/

Kasearu, K., Tooming L.-M. (2023). Satisfaction with service and self-estimated physical fitness of conscripts. *Sõjateadlane (Estonian Journal of Military Studies)*, 22, 123–146. DOI: 10.15157/st.vi22.24190

Kasearu, K., Uulimaa-Margus, U (2018). Ajateenistusest enne tähtaega reservi arvamise sotsiaalsed tegurid ja dünaamika. *Sõjateadlane (Estonian Journal of Military Studies)*, 6, 223–243. DOI: 10.15157/st.vi6.24024

Laanepere, T., Truusa, T. T., & Cooper, L. (2018). Military legacy: Use it or lose it? *Sõjateadlane (The Estonian Journal of Military Studies)*, 6, 22–51. DOI: 10.15157/st.vi6.24018

Lanning, B. A., Mecate, C., & Evans-Warshaw, J. (2024). Using self-determination theory through a mixed methods approach to examine the effects of therapeutic riding for military service members and veterans. *Journal of Veterans Studies*, 10(1), . 85–102. DOI: 10.21061/jvs.v10i1.504

Mieziene, B., Emeljanovas, A., Cesnaitiene, V. J., Vizbaraite, D., & Zumbakyte-Sermuksniene, R. (2020). Health behaviors and psychological distress among conscripts of the Lithuanian military service: a nationally representative cross-sectional study. *International journal of environmental research and public health*, 17(3), 783–795. DOI:10.3390/ijerph17030783

Parmak, M., & Tyfa, D. A. (2023). The Link Between Conscription Experience and Conscripts' Attitude Toward National Military Service at the End of Training: An Example from Estonia. *Armed Forces & Society*, 49(3), 662–686. DOI: 10.1177/0095327X221078883

Purre, M., & Oja, L. (2018). Mental health in the military context: Emotional states and help-seeking behaviours during conscription. *Sõjateadlane (The Estonian Journal of Military Studies)*, (6), 196–222. DOI:10.15157/st.vi6.24023

Raabe, J., Eckenrod, M. R., Cooper, E., & Crain, J. A. (2024). Facilitating United States Service Members' Transition Out of the Military: A Self-Determination Theory Perspective. *Journal of Career Development*, 51(1), 40–59. DOI: 10.1177/08948453231198064

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary educational psychology*, 25(1), 54–67. DOI:10.1006/ceps.1999.1020

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness. *Guilford publications*. DOI: 10.1521/978.14625/28806

- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2020). Intrinsic and extrinsic motivation from a self-determination theory perspective: Definitions, theory, practices, and future directions. *Contemporary educational psychology*, 61, 101860–101870. DOI:10.1016/j.cedpsych.2020.101860
- Ryan, R. M., & Grolnick, W. S. (1986). Origins and pawns in the classroom: Self-report and projective assessments of individual differences in children's perceptions. *Journal of personality and social psychology*, 50(3), 550–558. DOI:10.1037/0022-3514.50.3.550
- Rybakovaitė, J., Poškus, M. S., & Lo Bue, S. (2021). Forced or free choice: Hardiness, need satisfaction, and engagement among military conscripts. *Current Psychology*, 42(10), 7909-7919. DOI: 10.1007/s12144-021-02123-6
- Schei, E. (1994). A strengthening experience? Mental distress during military service: A study of Norwegian army conscripts. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 29, 40–45. DOI: 10.1007/BF00796447
- Sheldon, K. M., & Krieger, L. S. (2007). Understanding the negative effects of legal education on law students: A longitudinal test of self-determination theory. *Personality and social psychology bulletin*, 33(6), 883–897. DOI: 10.1177/0146167207301014
- Strand, S. (2024). The reactivation and reimagination of military conscription in Sweden. *Armed Forces & Society*, 50(4), 1175-1195. DOI: 10.1177/0095327X231164740
- Taylor, G., Jungert, T., Mageau, G. A., Schattke, K., Dedic, H., Rosenfield, S., & Koestner, R. (2014). A self-determination theory approach to predicting school achievement over time: The unique role of intrinsic motivation. *Contemporary Educational Psychology*, 39, 342–358. DOI: 10.1016/j.cedpsych.2014.08.002
- Vallerand, R. J., Fortier, M. S., & Guay, F. (1997). Self-determination and persistence in a real-life setting: toward a motivational model of high school dropout. *Journal of Personality and Social psychology*, 72(5), 1161–1176. DOI: 10.1037/0022-3514.72.5.1161
- Vejrup, K., Engel, T. N., Lillegård, H. J., Strand, S. K., Stein, L., & Olsen-Bergem, H. (2024). Health Literacy and Health-Related Habits among Conscripts in the Norwegian Armed Forces—A Cross-Sectional Survey. *Military Medicine*, 00, 1–7 usae493. DOI: 10.1093/milmed/usae493

LISAD

Lisa 1. Analüüsitavate küsimuste tabel

Tabel 8. Analüüsitavate küsimuste etapp, number, sõnastus ja vastuse valikud

MOTIVATSIOON		
Ankeedi etapp ja küsimus	Sõnastus	Vaste valikud
Etapp 1. Küsimus 32.	Milliste tunnetega Te ajateenistusse tulite?	1) Tulin hea meelega 2) Olin valmis oma kohust täitma 3) Võimaluse korral oleksin tulemata jätnud 4) Tulin täiesti vastumeelselt 88) Ei oska öelda
Ankeedi etapp ja küsimus	Sõnastus	Vaste valikud
Etapp 1. Küsimus 55. Etapp 2. Küsimus 41.	Palun hinnake 5-pallisel skaalal, kuid võrd motiveerib Teid kaitseväge/ajateenistusse panustama: 1. Kohusetunne oma riigi ja rahva ees 2. Soov kaasajateenijaid mitte alt vedada 3. Võimalus ennast arendada 4. Võimalus teha karjääri riigikaitse valdkonnas 5. Minu soorituste tunnustamine ülemate poolt 6. Minu väärtustamine ajateenistuse jooksul 7. Püstitatud ülesannete selgus 8. Väljakutset ja põnevust pakkuvad tegevused 9. Võimalus parandada füüsilist vormi 10. Soov tõestada endale ja teistele, et olen võimeline ajateenistuse läbima	1) ei motiveeri üldse 2) motiveerib vähe 3) motiveerib mõõdukalt 4) motiveerib tugevalt 5) motiveerib väga tugevalt
FÜÜSILINE TERVIS		
Ankeedi etapp ja küsimus	Sõnastus	Vaste valikud
Etapp 1. Küsimus 29. Etapp 2. Küsimus 46.	Milliseks hindate oma tervist üldiselt?	1) Hea 2) Üsna hea 3) Keskmine 4) Üsna halb 5) Halb
EMOTSIONAALNE TERVIS		

Ankeedi etapp ja küsimus	Sõnastus	Vaste valikud
Etapp 2. Küsimus 55.	Palun hinnake iga probleemi korral, kui võrd see on Teid häirinud viimase 4 nädala jooksul:	0) Üldse mitte 1) Väga harva 2) Mõnikord 3) Sageli 4) Väga tihti
Etapp 2. Küsimuse 55. alam kategooria kood ja sõnastus		
E0 1. Kurvameelsus; E0 2. Huvi kadumine; E0 3. Alaväärsustunne; E0 4. Enesesüüdistused; E0 5. Korduvad surma- või enesetapumõtted; E0 6. Üksildustunne; E0 7. Lootusetus tuleviku suhtes; E0 8. Võimetus rõõmu tunda; E0 9. Kiire ärritumine või vihastamine		
E1 0. Ärevuse- või hirmutunne; E1 1. Pingetunne või võimetus lõdvestuda; E1 2. Liigne muretsemine paljude asjade pärast; E1 3. Rahutus või kärsitus, nii et ei suuda paigal püsida; E1 4. Kergesti ehmumine E1 5. Äkilised paanikahood, mille ajal esinevad südame-kloppimine, õhupuudus, minestamistunne või muud hirmutavad kehalised nähud; E1 6. Kartus viibida üksi kodust eemal; E1 7. Hirmutunne avalikes kohtades või tänavatel; E1 8. Kartus minestada rahva hulgas; E1 9. Kartus sõita bussi, trammi, rongi või autoga		
E2 0. Hirm olla tähelepanu keskpunktis; E2 1. Hirm suhtlemisel võõraste inimestega; E2 2. Liigne ärevus seltskondlikul suhtlemisel; E2 3. Ärevus, kui on vaja teiste ees oma arvamust avaldada; E2 4. Loidus- või väsimustunne; E2 5. Vähenenud tähelepanu- või keskendumisvõime; E2 6. Puhkamise ei taasta jõudu; E2 7. Kiire väsimine; E2 8. Uinumiskraskused E2 9. Rahutu või katkendlik uni		
E3 0. Liigvarajane ärkamine (palju varem kui sooviksin)		

Lisa 2. Esimese uurimisküsimuse tulemuste tabelid ja joonised.

Tabel 9. Ajateenistuse alguses teenistusse panustamise motivaatorid ajateenistusse tuleku meelsuse lõikes.

Tabel 9.1 Motivaatori (Kohusetunne oma riigi ja rahva ees) lõige tuleku meelsuse tunnusega

Tuleku meelsus	Hinnang ajateenistusse panustamiseks motivaatorile: Kohusetunne oma riigi ja rahva ees					Kogusumma
	Ei motiveeri üldse	Motiveerib vähe	Motiveerib mõõdukalt	Motiveerib tugevalt	Motiveerib väga tugevalt	
Tuli hea meelega	16 (2.6%)	53 (8.8%)	159 (26.3%)	153 (25.3%)	224 (37.0%)	605 (100.0%)
Tuli kohuse täitmiseks	38 (3.7%)	143 (14.0%)	407 (39.9%)	281 (27.5%)	151 (14.8%)	1020 (100.0%)
Vastaja ei oska öelda	20 (16.3%)	37 (30.1%)	40 (32.5%)	12 (9.8%)	14 (11.4%)	123 (100.0%)
Võimalusel ei oleks tulnud	182 (18.8%)	279 (28.8%)	335 (34.6%)	139 (14.4%)	33 (3.4%)	968 (100.0%)
Tuli vastu meelselt	99 (50.3%)	52 (26.4%)	32 (16.2%)	12 (6.1%)	2 (1.0%)	197 (100.0%)
Kogusumma	355 (12.2%)	564 (19.4%)	973 (33.4%)	597 (20.5%)	424 (14.6%)	2913 (100.0%)

Tunnuste tuleku meelsus ja hinnang motivaatorile (Kohusetunne oma riigi ja rahva ees):

1. hii–ruut–testi tulemused: 1) $X^2=917.32$; 2) $df=16$; 3) p -väärtus ~ 0.000
 2.hii–ruut–testi Crameri $V = 0.28$

Tabel 9.2 Motivaatori (Soov kaasajateenijaid mitte alt vedada) lõige tuleku meelsuse tunnusega

Tuleku meelsus	Hinnang ajateenistusse panustamiseks motivaatorile: Soov kaasajateenijaid mitte alt vedada					Kogusumma
	Ei motiveeri üldse	Motiveerib vähe	Motiveerib mõõdukalt	Motiveerib tugevalt	Motiveerib väga tugevalt	
Tuli hea meelega	12 (2.0%)	30 (5.0%)	123 (20.4%)	196 (32.5%)	242 (40.1%)	603 (100.0%)
Tuli kohuse täitmiseks	22 (2.2%)	64 (6.3%)	280 (27.5%)	411 (40.4%)	241 (23.7%)	1018 (100.0%)
Vastaja ei oska	12	8	48	35	20	123

õelda	(9.8%)	(6.5%)	(39.0%)	(28.5%)	(16.3%)	(100.0%)
Võimalusel ei oleks tulnud	75 (7.8%)	155 (16.0%)	321 (33.2%)	305 (31.5%)	111 (11.5%)	967 (100.0%)
Tuli vastu meelselt	44 (22.3%)	41 (20.8%)	64 (32.5%)	26 (13.2%)	22 (11.2%)	197 (100.0%)
Kogusumma	165 (5.7%)	298 (10.2%)	836 (28.7%)	973 (33.5%)	636 (21.9%)	2908 (100.0%)

Tunnuste tuleku meelsus ja hinnang motivaatorile (Soov kaasajateenijaid mitte alt vedada):

1. hii–ruut–testi tulemused: 1) $X^2=452.03$; 2) $df=16$; 3) p –väärtus ~ 0.000
2. hii–ruut–testi Crameri $V = 0.197$

Tabel 9.3 Motivaatori (Võimalus ennast arendada) lõige tuleku meelsuse tunnusega

Tuleku meelsus	Hinnang ajateenistusse panustamiseks motivaatorile: Võimalus ennast arendada					Kogusumma
	Ei motiveeri üldse	Motiveerib vähe	Motiveerib mõõdukalt	Motiveerib tugevalt	Motiveerib väga tugevalt	
Tuli hea meelega	1 (0.2%)	1 (0.2%)	40 (6.6%)	181 (30.0%)	380 (63.0%)	603 (100.0%)
Tuli kohuse täitmiseks	6 (0.6%)	26 (2.6%)	159 (15.7%)	410 (40.4%)	414 (40.8%)	1015 (100.0%)
Vastaja ei oska õelda	7 (5.6%)	9 (7.3%)	39 (31.5%)	36 (29.0%)	33 (26.6%)	124 (100.0%)
Võimalusel ei oleks tulnud	41 (4.3%)	87 (9.0%)	294 (30.5%)	346 (35.9%)	195 (20.2%)	963 (100.0%)
Tuli vastu meelselt	40 (20.6%)	38 (19.6%)	56 (28.9%)	36 (18.6%)	24 (12.4%)	194 (100.0%)
Kogusumma	95 (3.3%)	161 (5.6%)	588 (20.3%)	1009 (34.8%)	1046 (36.1%)	2899 (100.0%)

Tunnuste tuleku meelsus ja hinnang motivaatorile(Võimalus ennast arendada):

1. hii–ruut–testi tulemused: 1) $X^2=749.09$; 2) $df=16$; 3) p –väärtus ~ 0.000
2. hii–ruut–testi Crameri $V = 0.254$

Tabel 9.4 Motivaatori (Võimalus teha karjääri riigikaitse valdkonnas) lõige tuleku meelsuse tunnusega

Tuleku meelsus	Hinnang ajateenistusse panustamiseks motivaatorile: Võimalus teha karjääri riigikaitse valdkonnas				
----------------	--	--	--	--	--

	Ei motiveeri üldse	Motiveerib vähe	Motiveerib mõõdukalt	Motiveerib tugevalt	Motiveerib väga tugevalt	Kogusumma
Tuli hea meelega	56 (9.3%)	115 (19.0%)	163 (27.0%)	104 (17.2%)	166 (27.5%)	604 (100.0%)
Tuli kohuse täitmiseks	222 (21.8%)	337 (33.1%)	272 (26.7%)	119 (11.7%)	69 (6.8%)	1019 (100.0%)
Vastaja ei oska öelda	40 (32.5%)	28 (22.8%)	37 (30.1%)	9 (7.3%)	9 (7.3%)	123 (100.0%)
Võimalusel ei oleks tulnud	461 (47.8%)	305 (31.6%)	130 (13.5%)	48 (5.0%)	21 (2.2%)	965 (100.0%)
Tuli vastu meelselt	139 (70.9%)	40 (20.4%)	8 (4.1%)	6 (3.1%)	3 (1.5%)	196 (100.0%)
Kogusumma	918 (31.6%)	825 (28.4%)	610 (21.0%)	286 (9.8%)	268 (9.2%)	2907 (100.0%)

Tunnuste tuleku meelsus ja hinnang motivaatorile
(Võimalus teha karjääri riigikaitse valdkonnas):

1. hii–ruut–testi tulemused: 1) $X^2=782.04$; 2) $df=16$; 3) p –väärtus ~ 0.000
2. hii–ruut–testi Crameri $V = 0.259$

Tabel 9.5 Motivaatori (Minu soorituste tunnustamine ülemate poolt) lõige tuleku meelsuse tunnusega

Tuleku meelsus	Hinnang ajateenistusse panustamiseks motivaatorile: Minu soorituste tunnustamine ülemate poolt					Kogusumma
	Ei motiveeri üldse	Motiveerib vähe	Motiveerib mõõdukalt	Motiveerib tugevalt	Motiveerib väga tugevalt	
Tuli hea meelega	22 (3.6%)	56 (9.3%)	149 (24.6%)	164 (27.1%)	214 (35.4%)	605 (100.0%)
Tuli kohuse täitmiseks	51 (5.0%)	138 (13.5%)	310 (30.4%)	322 (31.6%)	198 (19.4%)	1019 (100.0%)
Vastaja ei oska öelda	20 (16.4%)	22 (18.0%)	34 (27.9%)	30 (24.6%)	16 (13.1%)	122 (100.0%)
Võimalusel ei oleks tulnud	141 (14.7%)	196 (20.4%)	312 (32.4%)	209 (21.7%)	104 (10.8%)	962 (100.0%)
Tuli vastu meelselt	80 (40.8%)	52 (26.5%)	36 (18.4%)	16 (8.2%)	12 (6.1%)	196 (100.0%)
Kogusumma	314 (10.8%)	464 (16.0%)	841 (29.0%)	741 (25.5%)	544 (18.7%)	2904 (100.0%)

Tunnuste tuleku meelsus ja hinnang motivaatorile
(Minu soorituste tunnustamine ülemate poolt):

1. hii–ruut–testi tulemused: 1) $X^2=487.85$; 2) $df=16$; 3) p –väärtus ~ 0.000
 2.hii–ruut–testi Crameri $V = 0.205$

Tabel 9.6 Motivaatori (Minu väärtustamine ajateenistuse jooksu) lõige tuleku meelsuse tunnusega

Tuleku meelsus	Hinnang ajateenistusse panustamiseks motivaatorile: Minu väärtustamine ajateenistuse jooksu					Kogusumma
	Ei motiveeri üldse	Motiveerib vähe	Motiveerib mõõdukalt	Motiveerib tugevalt	Motiveerib väga tugevalt	
Tuli hea meelega	18 (3.0%)	33 (5.5%)	139 (23.0%)	201 (33.3%)	213 (35.3%)	604 (100.0%)
Tuli kohuse täitmiseks	34 (3.3%)	104 (10.2%)	295 (29.0%)	349 (34.4%)	234 (23.0%)	1016 (100.0%)
Vastaja ei oska öelda	15 (12.2%)	25 (20.3%)	40 (32.5%)	24 (19.5%)	19 (15.4%)	123 (100.0%)
Võimalusel ei oleks tulnud	108 (11.2%)	185 (19.1%)	293 (30.3%)	238 (24.6%)	143 (14.8%)	967 (100.0%)
Tuli vastu meelselt	78 (39.8%)	53 (27.0%)	34 (17.3%)	18 (9.2%)	13 (6.6%)	196 (100.0%)
Kogusumma	253 (8.7%)	400 (13.8%)	801 (27.6%)	830 (28.6%)	622 (21.4%)	2906 (100.0%)

Tunnuste tuleku meelsus ja hinnang motivaatorile (Minu väärtustamine ajateenistuse jooksu) :

1. hii–ruut–testi tulemused: 1) $X^2=535.88$; 2) $df=16$; 3) p –väärtus ~ 0.000
 2.hii–ruut–testi Crameri $V = 0.215$

Tabel 9.7 Motivaatori (Püstitatud ülesannete selgus) lõige tuleku meelsuse tunnusega

Tuleku meelsus	Hinnang ajateenistusse panustamiseks motivaatorile: Püstitatud ülesannete selgus					Kogusumma
	Ei motiveeri üldse	Motiveerib vähe	Motiveerib mõõdukalt	Motiveerib tugevalt	Motiveerib väga tugevalt	
Tuli hea meelega	13 (2.1%)	34 (5.6%)	141 (23.3%)	240 (39.7%)	177 (29.3%)	605 (100.0%)
Tuli kohuse täitmiseks	27 (2.7%)	93 (9.1%)	321 (31.5%)	380 (37.3%)	197 (19.4%)	1018 (100.0%)
Vastaja ei oska öelda	18 (14.6%)	19 (15.4%)	41 (33.3%)	27 (22.0%)	18 (14.6%)	123 (100.0%)

Võimalusel ei oleks tulnud	91 (9.4%)	175 (18.1%)	350 (36.3%)	260 (26.9%)	89 (9.2%)	965 (100.0%)
Tuli vastu meelselt	64 (32.5%)	49 (24.9%)	46 (23.4%)	24 (12.2%)	14 (7.1%)	197 (100.0%)
Kogusumma	213 (7.3%)	370 (12.7%)	899 (30.9%)	931 (32.0%)	495 (17.0%)	2908 (100.0%)

Tunnuste tuleku meelsus ja hinnang motivaatorile(Püstitatud ülesannete selgus):

1. hii–ruut–testi tulemused: 1) $X^2=500.55$; 2) $df=16$; 3) p –väärtus ~ 0.000
2.hii–ruut–testi Crameri $V = 0.207$

Tabel 9.8 Motivaatori (Väljakutset ja põnevust pakkuvad tegevused) lõige tuleku meelsuse tunnusega

Tuleku meelsus	Hinnang ajateenistusse panustamiseks motivaatorile: Väljakutset ja põnevust pakkuvad tegevused					Kogusumma
	Ei motiveeri üldse	Motiveerib vähe	Motiveerib mõõdukalt	Motiveerib tugevalt	Motiveerib väga tugevalt	
Tuli hea meelega	1 (0.2%)	13 (2.2%)	62 (10.3%)	176 (29.2%)	351 (58.2%)	603 (100.0%)
Tuli kohuse täitmiseks	16 (1.6%)	43 (4.2%)	211 (20.7%)	402 (39.5%)	346 (34.0%)	1018 (100.0%)
Vastaja ei oska öelda	12 (9.8%)	15 (12.2%)	34 (27.6%)	37 (30.1%)	25 (20.3%)	123 (100.0%)
Võimalusel ei oleks tulnud	68 (7.0%)	134 (13.9%)	303 (31.4%)	296 (30.7%)	164 (17.0%)	965 (100.0%)
Tuli vastu meelselt	72 (36.7%)	42 (21.4%)	41 (20.9%)	31 (15.8%)	10 (5.1%)	196 (100.0%)
Kogusumma	169 (5.8%)	247 (8.5%)	651 (22.4%)	942 (32.4%)	896 (30.8%)	2905 (100.0%)

Tunnuste tuleku meelsus ja hinnang motivaatorile
(Väljakutset ja põnevust pakkuvad tegevused):

1. hii–ruut–testi tulemused: 1) $X^2=885.31$; 2) $df=16$; 3) p –väärtus ~ 0.000
2.hii–ruut–testi Crameri $V = 0.276$

Tabel 9.9 Motivaatori (Võimalus parandada füüsilist vormi) lõige tuleku meelsuse tunnusega

Tuleku meelsus	Hinnang ajateenistusse panustamiseks motivaatorile: Võimalus parandada füüsilist vormi
----------------	---

	Ei motiveeri üldse	Motiveerib vähe	Motiveerib mõõdukalt	Motiveerib tugevalt	Motiveerib väga tugevalt	Kogusumma
Tuli hea meelega	2 (0.3%)	9 (1.5%)	44 (7.3%)	151 (25.0%)	399 (66.0%)	605 (100.0%)
Tuli kohuse täitmiseks	9 (0.9%)	31 (3.0%)	136 (13.4%)	352 (34.6%)	489 (48.1%)	1017 (100.0%)
Vastaja ei oska öelda	5 (4.1%)	8 (6.6%)	17 (13.9%)	48 (39.3%)	44 (36.1%)	122 (100.0%)
Võimalusel ei oleks tulnud	39 (4.0%)	74 (7.7%)	228 (23.6%)	336 (34.7%)	290 (30.0%)	967 (100.0%)
Tuli vastu meelselt	33 (16.8%)	33 (16.8%)	54 (27.4%)	37 (18.8%)	40 (20.3%)	197 (100.0%)
Kogusumma	88 (3.0%)	155 (5.3%)	479 (16.5%)	924 (31.8%)	1262 (43.4%)	2908 (100.0%)

Tunnuste tuleku meelsus ja hinnang motivaatorile (Võimalus parandada füüsilist vormi):

1. hii–ruut–testi tulemused: 1) $X^2=491.36$; 2) $df=16$; 3) p –väärtus ~ 0.000

2. hii–ruut–testi Crameri $V = 0.206$

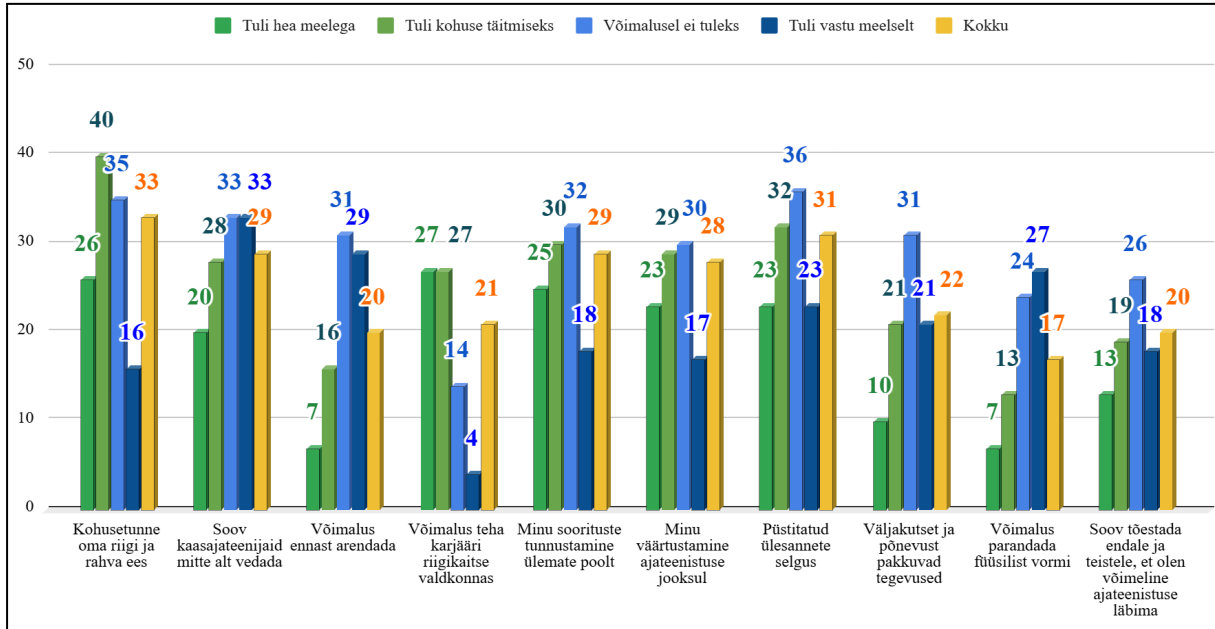
Tabel 9.10 Motivaatori (Soov tõestada endale ja teistele, et olen võimeline ajateenistuse läbima) löige tuleku meelsuse tunnusega

Tuleku meelsus	Hinnang ajateenistusse panustamiseks motivaatorile: Soov tõestada endale ja teistele, et olen võimeline ajateenistuse läbima					Kogusumma
	Ei motiveeri üldse	Motiveerib vähe	Motiveerib mõõdukalt	Motiveerib tugevalt	Motiveerib väga tugevalt	
Tuli hea meelega	26 (4.3%)	35 (5.8%)	80 (13.2%)	109 (18.0%)	355 (58.7%)	605 (100.0%)
Tuli kohuse täitmiseks	44 (4.3%)	78 (7.7%)	190 (18.6%)	314 (30.8%)	393 (38.6%)	1019 (100.0%)
Vastaja ei oska öelda	11 (8.9%)	18 (14.6%)	26 (21.1%)	36 (29.3%)	32 (26.0%)	123 (100.0%)
Võimalusel ei oleks tulnud	141 (14.6%)	165 (17.1%)	249 (25.7%)	247 (25.5%)	165 (17.1%)	967 (100.0%)
Tuli vastu meelselt	91 (46.2%)	31 (15.7%)	36 (18.3%)	24 (12.2%)	15 (7.6%)	197 (100.0%)
Kogusumma	313 (10.8%)	327 (11.2%)	581 (20.0%)	730 (25.1%)	960 (33.0%)	2911 (100.0%)

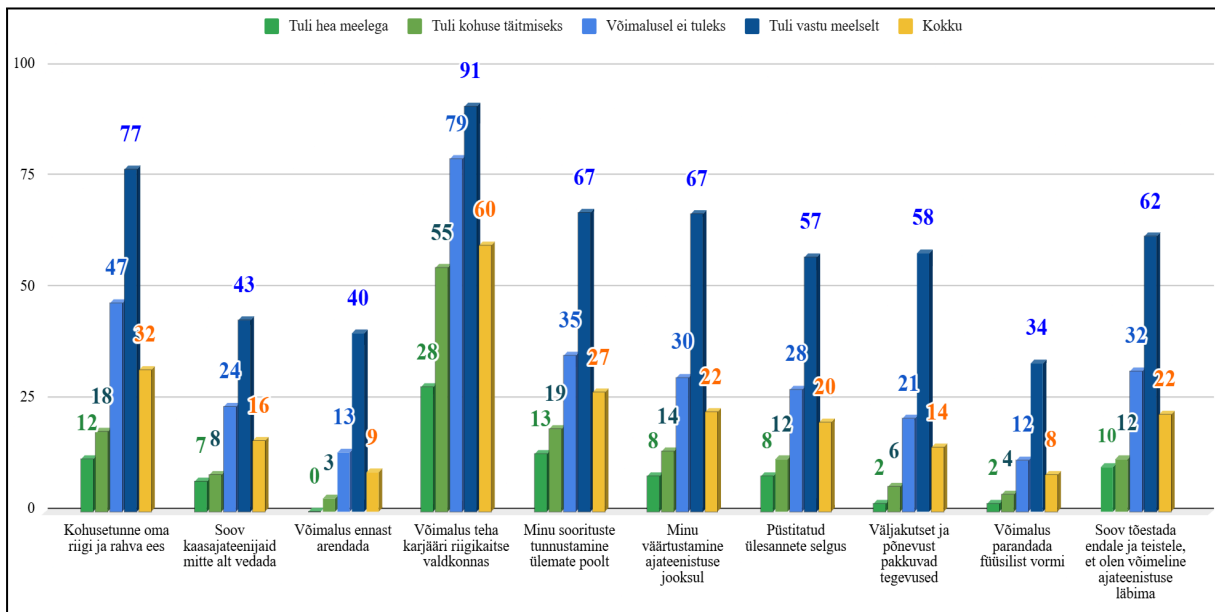
Tunnuste tuleku meelsus ja hinnang motivaatorile
(Soov tõestada endale ja teistele, et olen võimeline ajateenistuse läbima):

1. hii-ruut-testi tulemused: 1) $X^2=684.03$; 2) $df=16$; 3) p -väärtus ~ 0.000

2. hii-ruut-testi Crameri $V = 0.242$

Joonis 3. Ajateenijate osakaal, kes hindab vastavat motivaatorit mõõdukalt motiveerivaks teenistuse tuleku meelsuse lõikes (%).

Joonis 5. Ajateenijate osakaal, kes hindab vastavat motivaatorit ei üldse või vähe motiveerivaks teenistuse tuleku meelsuse lõikes (%)

Lisa 3. Teise uurimisküsimuse tulemuste tabelid.

Tabel 10.1. Ajateenistusse tuleku meelsus ajateenijate tervisliku seisund lõikes

Tuleku meelsus	Hinnang üldisele tervisele teenistuse alguses				
	Hea	Üpris hea	Keskmine	Pigem halb	Kogusumma
Tuli hea meelega	226 (37.1%)	255 (41.9%)	117 (19.2%)	11 (1.8%)	609 (100.0%)
Tuli kohuse täitmiseks	281 (27.5%)	465 (45.5%)	258 (25.2%)	18 (1.8%)	1022 (100.0%)
Vastaja ei oska öelda	19 (15.1%)	56 (44.4%)	42 (33.3%)	9 (7.1%)	126 (100.0%)
Võimalusel ei oleks tulnud	174 (17.9%)	374 (38.6%)	360 (37.1%)	62 (6.4%)	970 (100.0%)
Tuli vastu meelselt	25 (12.7%)	50 (25.4%)	92 (46.7%)	30 (15.2%)	197 (100.0%)
Kogusumma	725 (24.8%)	1200 (41.0%)	869 (29.7%)	130 (4.4%)	2924 (100.0%)

Tabel 10.2 Ajateenijate tervisliku seisund ajateenistusse tuleku meelsuse lõikes

Hinnatud üldine tervis	Hinnatud tuleku meelsus					
	Tuli hea meelega	Tuli kohuse täitmiseks	Vastaja ei oska öelda	Võimalusel ei tuleks	Tuli vastu meelselt	Kogusumma
Hea	226 (31.2%)	281 (38.8%)	19 (2.6%)	174 (24.0%)	25 (3.4%)	725 (100.0%)
Üpris hea	255 (21.2%)	465 (38.8%)	56 (4.7%)	374 (31.2%)	50 (4.2%)	1200 (100.0%)
Keskmine	117 (13.5%)	258 (29.7%)	42 (4.8%)	360 (41.4%)	92 (10.6%)	869 (100.0%)
Pigem halb	11 (8.5%)	18 (13.8%)	9 (6.9%)	62 (47.7%)	30 (23.1%)	130 (100.0%)
Kogusumma	609 (20.8%)	1022 (35.0%)	126 (4.3%)	970 (33.2%)	197 (6.7%)	2924 (100.0%)

Ajateenistusse alguses üldise tervise hinnangu gruppide ja hinnang tuleku meelsusele hii–ruut–testi Crameri V = 0.168

Lisa 4. Kolmanda uurimisküsimuse tulemuste tabelid.

Kui tabelis on esitatud lühend PM1.1 tõlgendada lühendit kui:

1. PM tähendab panustus motivaator
2. Esimene number peale PM lühendi on motivaatori number.
 - Antud näites Panustus motivaator 1 on “Kohusetunne oma riigi ja rahva ees”
3. Teine number, mis on eraldatud punktiga on motivaatori küsitlus etap. Antud näites on motivaatori tulemused esimesel etapil
 - Kui Welchi t-testide tabelites seda numbrit ei esitata, kuna Welchi t-testid hindavad erinevust motivaatorite vahel esimesel ja teisel küsitlus etapil, ning selle arvelt uuritakse motivaatorit üldse

Tabel 11.1 Keskmised hinnangud motivaatoritele esitatud ajateenistuse alguses antud tervise seisundi hinnangu gruppides.

Keskmine hinnang	Pigem hea tervis	Tervis keskmine	Pigem halb tervis
PM1.1	3.21	2.84	2.33
PM2.1	3.67	3.4	3.12
PM3.1	4.11	3.71	3.36
PM4.1	2.46	2.23	1.97
PM5.1	3.39	3.07	2.68
PM6.1	3.56	3.18	2.71
PM7.1	3.53	3.2	2.79
PM8.1	3.95	3.43	2.86
PM9.1	4.23	3.84	3.47
PM10.1	3.72	3.39	2.85
PM1.2	2.98	2.77	2.52
PM2.2	3.41	3.26	3.15
PM3.2	3.51	3.33	3.07
PM4.2	2.11	2.05	1.97
PM5.2	2.8	2.6	2.39
PM6.2	3	2.67	2.35
PM7.2	3.03	2.82	2.62
PM8.2	3.48	3.11	2.76

PM9.2	3.34	3.2	2.91
PM10.2	3.29	3.14	2.94
Muutus PM1	-0.23	-0.07	0.19
Muutus PM2	-0.26	-0.14	0.03
Muutus PM3	-0.6	-0.38	-0.29
Muutus PM4	-0.35	-0.18	0
Muutus PM5	-0.59	-0.47	-0.29
Muutus PM6	-0.56	-0.51	-0.36
Muutus PM7	-0.5	-0.38	-0.17
Muutus PM8	-0.47	-0.32	-0.1
Muutus PM9	-0.89	-0.64	-0.56
Muutus PM10	-0.43	-0.25	0.09

Tabel 11.2. Esimeselt etapilt teisele muutuse vahe kõikide gruppide vahel.

Muutuste vahe	Hea tervis grupp - Halb tervis grupp	Kesk tervis grupp - Halb tervis grupp	Hea tervis grupp - Kesk tervis grupp
MvahePM1	-0.42	-0.26	-0.16
MvahePM2	-0.29	-0.17	-0.12
MvahePM3	-0.31	-0.09	-0.22
MvahePM4	-0.35	-0.18	-0.17
MvahePM5	-0.3	-0.18	-0.12
MvahePM6	-0.2	-0.15	-0.05
MvahePM7	-0.33	-0.21	-0.12
MvahePM8	-0.37	-0.22	-0.15
MvahePM9	-0.33	-0.08	-0.25
MvahePM10	-0.52	-0.34	-0.18

Tabel 11.3 Tulemuste muutus esimeselt küsitlus etapilt teisele, ajateenistuse alguses antud enese tervise hinnangu lõikes, esitatud Welchi t-testi tulemuste kujul (UV–Usaldusvahemikud)

Pigem hea tervis	Tervis keskmine	Pigem halb tervis
------------------	-----------------	-------------------

p-väärtus PM1	0.000	0.208	0.227
UV PM1	0.154 0.31	-0.04 0.185	-0.494 0.118
T väärtus PM1	5.827	1.258	-1.211
p-väärtus PM2	0.000	0.013	0.875
UV PM2	0.187 0.329	0.029 0.248	-0.347 0.296
T väärtus PM2	7.121	2.477	-0.157
p-väärtus PM3	0.000	0.000	0.06
UV PM3	0.525 0.661	0.275 0.487	-0.012 0.593
T väärtus PM3	17.106	7.054	1.891
p-väärtus PM4	0.000	0.003	1
UV PM4	0.258 0.424	0.062 0.294	-0.317 0.317
T väärtus PM4	8.078	3.011	0.000
p-väärtus PM5	0.000	0.000	0.104
UV PM5	0.504 0.666	0.351 0.586	-0.059 0.623
T väärtus PM5	14.213	7.824	1.632
p-väärtus PM6	0.000	0.000	0.033
UV PM6	0.486 0.644	0.39 0.622	0.03 0.688
T väärtus PM6	14.063	8.577	2.149
p-väärtus PM7	0.000	0.000	0.247
UV PM7	0.421 0.565	0.271 0.49	-0.125 0.484
T väärtus PM7	13.417	6.811	1.16
p-väärtus PM8	0.000	0.000	0.545
UV PM8	0.394 0.539	0.2 0.429	-0.231 0.436

T väärtus PM8	12.629	5.372	0.606
p-väärtus PM9	0.000	0.000	0.001
UV PM9	0.823 0.963	0.526 0.746	0.221 0.89
T väärtus PM9	24.967	11.312	3.276
p-väärtus PM10	0.000	0.000	0.651
UV PM10	0.336 0.512	0.12 0.37	-0.457 0.286
T väärtus PM10	9.464	3.786	-0.453

Tabel 11.4 Hea tervisega ajateenistuse alguses grupi Welchi t-testi Coheni D
(T=tühine, N=nõrk, M=mõõdukas)

	PM1	PM2	PM3	PM4	PM5	PM6	PM7	PM8	PM9	PM10
Coheni D	0.193	0.236	0.564	0.267	0.47	0.465	0.444	0.417	0.819	0.313
Tugevus	T	N	M	N	N	N	N	N	M	N
Usaldusvahemik	0.149 0.237	0.183 0.288	0.511 0.617	0.223 0.312	0.417 0.524	0.41 0.521	0.389 0.499	0.364 0.47	0.76 0.879	0.263 0.363

Tabel 11.5 Keskmise tervisega ajateenistuse alguses grupi Welchi t-testi Coheni D.
(Tehtud ainult juhtudel, kus p-väärtus oli <0.05. T=tühine, N=nõrk, M=mõõdukas)

	PM2	PM3	PM4	PM5	PM6	PM7	PM8	PM9	PM10
Coheni D	0.122	0.346	0.148	0.384	0.421	0.334	0.264	0.555	0.186
Tugevus	T	M	T	N	N	N	N	M	T
Usaldusvahemik	0.046 0.197	0.269 0.423	0.075 0.221	0.307 0.461	0.339 0.503	0.253 0.415	0.187 0.341	0.472 0.638	0.11 0.261

Tabel 11.6 Halva tervisega ajateenistuse alguses grupi Welchi t-testi Coheni D.
(Tehtud ainult juhtudel, kus p-väärtus oli <0.05. T=tühine, N=nõrk, M=mõõdukas)

	PM6	PM9
Coheni D	0.281	0.428
Tugevus	Nõrk	Nõrk
Usaldusvahemik	0.07 0.492	0.229 0.628

Lisa 5. Neljanda uurimisküsimuse tulemuste tabelid.

Kui tabelis on esitatud lühend PM1.1 tõlgendada lühendit kui:

1. PM tähendab panustus motivaator
2. Esimene number peale PM lühendi on motivaatori number.
 - Antud näites Panustus motivaator 1 on “Kohusetunne oma riigi ja rahva ees”
3. Teine number, mis on eraldatud punktiga on motivaatori küsitlus etap. Antud näites on motivaatori tulemused esimesel etapil
 - Kui Welchi t-testide tabelites seda numbri, ei esitata, kuna Welchi t-testid hindavad erinevus motivaatorite vahel esimesel ja teisel küsitlus etapil, ning selle arvelt uuritakse motivaatorit üleüldse

Tabel 12 EEK–2 gruppide motivaatorite uuringute tulemused

Tabel 12.1. Ei ole soodumust gruppide keskmised hinnangud motivaatoritele 1. etapil.

	Ei ole Meeleo luhäire	Ei ole Üldärevus-häire	Ei ole paanikahäire ja agorafobia	Ei ole sotsiaalfobia	Ei ole vaimne kurnatus	Ei ole Unehäire
ValimE 1	1577	1982	2589	2217	1228	1601
PM1.1	3.24	3.16	3.09	3.15	3.31	3.2
PM2.1	3.65	3.6	3.59	3.61	3.7	3.63
PM3.1	4.07	4.01	3.99	4.03	4.13	4.04
PM4.1	2.45	2.38	2.36	2.41	2.53	2.42
PM5.1	3.36	3.29	3.28	3.32	3.42	3.32
PM6.1	3.51	3.43	3.44	3.48	3.56	3.47
PM7.1	3.5	3.42	3.42	3.46	3.55	3.46
PM8.1	3.93	3.83	3.79	3.85	3.95	3.86
PM9.1	4.18	4.12	4.1	4.13	4.2	4.12
PM10.1	3.7	3.62	3.6	3.65	3.74	3.64

Tabel 12.2. Ei ole soodumust gruppide keskmised hinnangud motivaatoritele 2. etapil.

	Ei ole Meeleo luhäire	Ei ole Üldärevus-häire	Ei ole paanikahäire ja agorafobia	Ei ole sotsiaalfobia	Ei ole vaimne kurnatus	Ei ole Unehäire
--	-----------------------	------------------------	-----------------------------------	----------------------	------------------------	-----------------

ValimE							
2	1576	1976	2591	2220	1235	1602	
PM1.2	3.1	3	2.94	2.97	3.17	3.04	
PM2.2	3.53	3.45	3.41	3.42	3.54	3.48	
PM3.2	3.64	3.54	3.49	3.53	3.69	3.6	
PM4.2	2.22	2.14	2.08	2.12	2.34	2.16	
PM5.2	2.89	2.78	2.75	2.79	2.92	2.85	
PM6.2	3.09	2.95	2.91	2.95	3.08	3.03	
PM7.2	3.13	3.02	2.98	3	3.17	3.09	
PM8.2	3.6	3.48	3.4	3.45	3.59	3.49	
PM9.2	3.43	3.36	3.32	3.35	3.51	3.38	
PM10.2	3.36	3.28	3.28	3.29	3.38	3.32	

Tabel 12.3. Soodumusega gruppide keskmised hinnangud motivaatoritele 1. etapil.

	Meeleo luhäire	Üldärevu- häire	Paanikahäire ja agorafoobia	Sotsiaalfo obia	Vaimne kurnatus	Unehäire
ValimE						
1	1221	827	229	610	1586	1218
PM1.1	2.83	2.82	2.75	2.75	2.87	2.89
PM2.1	3.44	3.48	3.24	3.37	3.46	3.47
PM3.1	3.8	3.81	3.52	3.66	3.81	3.83
PM4.1	2.24	2.3	2.47	2.2	2.23	2.29
PM5.1	3.12	3.17	3	3.02	3.13	3.17
PM6.1	3.26	3.33	3.09	3.13	3.28	3.32
PM7.1	3.25	3.3	3.01	3.15	3.27	3.3
PM8.1	3.5	3.54	3.17	3.35	3.58	3.59
PM9.1	3.94	3.98	3.79	3.87	3.97	4.01
PM10.1	3.42	3.47	3.29	3.31	3.45	3.5

Tabel 12.4. Soodumuseta gruppide keskmised hinnangud motivaatoritele 2. etapil.

	Meeleo luhäire	Üldärevu- häire	Paanikahäire ja agorafoobia	Sotsiaalfo obia	Vaimne kurnatus	Unehäire
ValimE						
2	1229	838	236	616	1586	1225

PM1.2	2.63	2.67	2.5	2.63	2.69	2.72
PM2.2	3.13	3.13	2.76	3.1	3.21	3.19
PM3.2	3.16	3.19	2.81	3.11	3.24	3.22
PM4.2	1.91	1.97	2.23	1.95	1.89	1.99
PM5.2	2.52	2.58	2.42	2.5	2.58	2.57
PM6.2	2.6	2.67	2.44	2.59	2.71	2.66
PM7.2	2.71	2.76	2.58	2.74	2.77	2.77
PM8.2	3.01	3	2.67	2.93	3.15	3.14
PM9.2	3.05	3.06	2.74	2.99	3.09	3.13
PM10.2	3.07	3.12	2.76	3.02	3.12	3.12

Tabel 12.5. Keskmiste tulemuste muutus esimeselt küsitlus etappilt teisele soodumuseta gruppides.

	Ei ole Meeleo- luhäire	Ei ole Üldärevus- häire	Ei ole paanikahäire ja agorafoobia	Ei ole sotsiaalfoo- bia	Ei ole vaimne kurnatus	Ei ole Unehäire
Valimi muutus	-1	-6	2	3	7	1
Muutus PM1	-0.14	-0.16	-0.15	-0.18	-0.14	-0.16
Muutus PM2	-0.12	-0.15	-0.18	-0.19	-0.16	-0.15
Muutus PM3	-0.43	-0.47	-0.5	-0.5	-0.44	-0.44
Muutus PM4	-0.23	-0.24	-0.28	-0.29	-0.19	-0.26
Muutus PM5	-0.47	-0.51	-0.53	-0.53	-0.5	-0.47
Muutus PM6	-0.42	-0.48	-0.53	-0.53	-0.48	-0.44
Muutus PM7	-0.37	-0.4	-0.44	-0.46	-0.38	-0.37
Muutus PM8	-0.33	-0.35	-0.39	-0.4	-0.36	-0.37
Muutus PM9	-0.75	-0.76	-0.78	-0.78	-0.69	-0.74
Muutus PM10	-0.34	-0.34	-0.32	-0.36	-0.36	-0.32

Tabel 12.6. Keskmiste tulemuste muutus esimeselt küsitlus etapilt teisele soodumusega gruppides.

	Meeleoluhäire	Üldärevu- häire	Paanikahäire ja agorafoobia	Sotsiaalfobia	Vaimnekurnatus	Unehäire
Valimi muutus	8	11	7	6	0	7
Muutus PM1	-0.2	-0.15	-0.25	-0.12	-0.18	-0.17
Muutus PM2	-0.31	-0.35	-0.48	-0.27	-0.25	-0.28
Muutus PM3	-0.64	-0.62	-0.71	-0.55	-0.57	-0.61
Muutus PM4	-0.33	-0.33	-0.24	-0.25	-0.34	-0.3
Muutus PM5	-0.6	-0.59	-0.58	-0.52	-0.55	-0.6
Muutus PM6	-0.66	-0.66	-0.65	-0.54	-0.57	-0.66
Muutus PM7	-0.54	-0.54	-0.43	-0.41	-0.5	-0.53
Muutus PM8	-0.49	-0.54	-0.5	-0.42	-0.43	-0.45
Muutus PM9	-0.89	-0.92	-1.05	-0.88	-0.88	-0.88
Muutus PM10	-0.35	-0.35	-0.53	-0.29	-0.33	-0.38

Tabel 12.7. Tulemuste muutus esimeselt küsitlus etapilt teisele soodumusega gruppides esitatud Welchi t-testi tulemuste kujul (UV–Usaldusvahemikud)

	Ei ole Meeleoluhäire	Ei ole Üldärevus- häire	Ei ole paanikahäire ja agorafoobia	Ei ole sotsiaalfobia	Ei ole vaimnekurnatus	Ei ole Unehäire
p-väärtus						
PM1	0.001	0.000	0.000	0.000	0.004	0.000
UV	0.061	0.093	0.091	0.106	0.045	0.076
PM1	0.225	0.242	0.222	0.248	0.234	0.243

T väärtus						
PM1	3.413	4.394	4.659	4.873	2.903	3.753
p-väärtus						
PM2	0.001	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
UV	0.05	0.085	0.122	0.126	0.072	0.082
PM2	0.201	0.223	0.243	0.258	0.243	0.233
T väärtus						
PM2	3.252	4.371	5.9	5.722	3.622	4.081
p-väärtus						
PM3	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
UV	0.36	0.405	0.435	0.435	0.354	0.367
PM3	0.5	0.536	0.551	0.56	0.513	0.511
T väärtus						
PM3	11.957	14.097	16.59	15.627	10.708	12.002
p-väärtus						
PM4	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
UV	0.133	0.17	0.213	0.207	0.084	0.169
PM4	0.315	0.329	0.351	0.358	0.294	0.35
T väärtus						
PM4	4.822	6.152	8.001	7.31	3.525	5.642
p-väärtus						
PM5	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
UV	0.382	0.435	0.457	0.454	0.405	0.393
PM5	0.554	0.59	0.594	0.602	0.602	0.567
T väärtus						
PM5	10.672	12.96	15.011	13.982	10.023	10.817
p-väärtus						
PM6	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
UV	0.343	0.405	0.454	0.456	0.388	0.348
PM6	0.509	0.557	0.589	0.601	0.578	0.517
T väärtus						
PM6	10.099	12.444	15.195	14.28	9.963	10.004
p-väärtus						
PM7	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
UV	0.297	0.336	0.382	0.387	0.291	0.299
PM7	0.448	0.475	0.505	0.52	0.463	0.454
T väärtus						
PM7	9.667	11.478	14.112	13.436	8.631	9.5
p-väärtus						
PM8	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000

UV	0.259	0.277	0.327	0.328	0.271	0.29
PM8	0.41	0.419	0.454	0.464	0.446	0.449
T väärtus						
PM8	8.656	9.603	12.069	11.443	8.025	9.11
p-väärtus						
PM9	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
UV	0.672	0.692	0.718	0.714	0.616	0.673
PM9	0.82	0.829	0.839	0.844	0.781	0.824
T väärtus						
PM9	19.79	21.848	25.218	23.533	16.553	19.471
p-väärtus						
PM10	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
UV	0.252	0.263	0.253	0.279	0.256	0.23
PM10	0.44	0.432	0.402	0.441	0.467	0.416
T väärtus						
PM10	7.242	8.035	8.591	8.739	6.733	6.795

Tabel 12.8. Tulemuste muutus esimeselt küsitlus etapilt teisele soodumusega gruppides esitatud Welchi t-testi tulemuste kujul (UV–Usaldusvahemikud)

	Meeleo luhäire	Üldärevu- häire	Paanikahäire ja agorafobia	Sotsiaalfo- obia	Vaimne kurnatus	Unehäire
p-väärtus						
PM1	0.000	0.01	0.036	0.000	0.004	0.000
UV	0.105	0.036	0.017	-0.015	0.099	0.081
PM1	0.299	0.271	0.483	0.257	0.266	0.274
T väärtus						
PM1	4.088	2.565	2.105	1.745	4.299	3.61
p-väärtus						
PM2	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
UV	0.214	0.216	0.25	0.132	0.165	0.184
PM2	0.4	0.443	0.706	0.396	0.326	0.371
T väärtus						
PM2	6.473	5.69	4.12	3.933	5.978	5.84
p-väärtus						
PM3	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
UV	0.541	0.504	0.523	0.444	0.496	0.523
PM3	0.725	0.729	0.977	0.706	0.653	0.704

T väärtus							
PM3	13.487	10.759	6.501	8.6	14.332	13.253	
p-väärtus							
PM4	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
UV	0.247	0.216	0	0.125	0.261	0.205	
PM4	0.438	0.454	0.482	0.393	0.427	0.399	
T väärtus							
PM4	7.033	5.531	1.963	3.782	8.114	6.131	
p-väärtus							
PM5	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
UV	0.516	0.463	0.377	0.406	0.467	0.5	
PM5	0.72	0.714	0.846	0.69	0.642	0.701	
T väärtus							
PM5	11.92	9.219	5.133	7.567	12.396	11.759	
p-väärtus							
PM6	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
UV	0.566	0.535	0.453	0.411	0.488	0.568	
PM6	0.769	0.784	0.922	0.692	0.663	0.766	
T väärtus							
PM6	12.882	10.39	5.763	7.699	12.907	13.168	
p-väärtus							
PM7	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
UV	0.445	0.42	0.233	0.285	0.417	0.44	
PM7	0.634	0.653	0.687	0.552	0.579	0.625	
T väärtus							
PM7	11.182	9.049	3.982	6.14	12.008	11.308	
p-väärtus							
PM8	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
UV	0.386	0.411	0.293	0.294	0.353	0.351	
PM8	0.585	0.653	0.76	0.573	0.522	0.544	
T väärtus							
PM8	9.56	8.63	4.432	6.11	10.113	9.073	
p-väärtus							
PM9	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
UV	0.792	0.79	0.831	0.751	0.803	0.779	
PM9	0.983	1.021	1.303	1.024	0.967	0.968	
T väärtus							
PM9	18.242	15.342	8.881	12.751	21.164	18.18	
p-väärtus							
PM10	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000

UV	0.229	0.21	0.31	0.148	0.241	0.27
PM10	0.452	0.481	0.815	0.457	0.436	0.494
T väärtus						
PM10	5.979	5.001	4.379	3.849	6.819	6.679

Tabel 12.9. Esimeselt etapilt teisele muutuse vahe kummagi grupi tulemuste vahel
(Soodumusega grupi tulem - Soodumuseeta grupi tulem)

	Meelolu -häire	Üldärevus häire	Paanika- häire ja agora- foobia	sotsiaal- foobia	vaimne kurnatus	Unehäire	Kokku
MvahePM1	-0.06	0.01	-0.1	0.06	-0.04	-0.01	-0.14
MvahePM2	-0.19	-0.2	-0.3	-0.08	-0.09	-0.13	-0.99
MvahePM3	-0.21	-0.15	-0.21	-0.05	-0.13	-0.17	-0.92
MvahePM4	-0.1	-0.09	0.04	0.04	-0.15	-0.04	-0.3
MvahePM5	-0.13	-0.08	-0.05	0.01	-0.05	-0.13	-0.43
MvahePM6	-0.24	-0.18	-0.12	-0.01	-0.09	-0.22	-0.86
MvahePM7	-0.17	-0.14	0.01	0.05	-0.12	-0.16	-0.53
MvahePM8	-0.16	-0.19	-0.11	-0.02	-0.07	-0.08	-0.63
MvahePM9	-0.14	-0.16	-0.27	-0.1	-0.19	-0.14	-1
MvahePM10	-0.01	-0.01	-0.21	0.07	0.03	-0.06	-0.19
Kokku	-1.41	-1.19	-1.32	-0.03	-0.9	-1.14	-5.99

Tabel 12.10. Soodumuseeta grupi Welchi t-testide Coheni D tulemused

	Ei ole Meeleolu-h äiret	Ei ole Üldärevus- häiret	Ei ole paanika- häire ja...	Ei ole sotsiaal- foobiat	Ei ole vaimset kurnatus	Ei ole Unehäiret
Coheni D						
PM1	0.123	0.141	0.131	0.148	0.118	0.134
Tugevus						
PM1	Tühine	Tühine	Tühine	Tühine	Tühine	Tühine
UV	0.075	0.099	0.094	0.108	0.065	0.087
PM1	0.172	0.184	0.168	0.188	0.172	0.181

Coheni D						
PM2	0.117	0.141	0.166	0.174	0.148	0.146
Tugevus						
PM2	Tühine	Tühine	Tühine	Tühine	Tühine	Tühine
UV	0.061	0.091	0.122	0.127	0.085	0.09
PM2	0.174	0.19	0.209	0.221	0.211	0.202
Coheni D						
PM3	0.431	0.453	0.466	0.474	0.436	0.429
Tugevus						
PM3	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk
UV	0.374	0.403	0.421	0.426	0.372	0.373
PM3	0.488	0.503	0.51	0.522	0.501	0.485
Coheni D						
PM4	0.174	0.198	0.225	0.222	0.144	0.202
Tugevus						
PM14	Tühine	Tühine	Nõrk	Nõrk	Tühine	Nõrk
UV	0.126	0.154	0.186	0.181	0.089	0.155
PM4	0.222	0.241	0.263	0.263	0.199	0.249
Coheni D						
PM5	0.385	0.417	0.422	0.425	0.409	0.387
Tugevus						
PM5	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk
UV	0.329	0.367	0.378	0.377	0.346	0.331
PM5	0.441	0.467	0.466	0.472	0.472	0.442
Coheni D						
PM6	0.364	0.4	0.427	0.433	0.406	0.358
Tugevus						
PM6	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk
UV	0.305	0.348	0.381	0.383	0.34	0.3
PM6	0.423	0.453	0.473	0.484	0.473	0.416
Coheni D						
PM7	0.349	0.369	0.397	0.408	0.352	0.34
Tugevus						
PM7	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk
UV	0.289	0.317	0.35	0.357	0.284	0.282
PM7	0.409	0.422	0.443	0.459	0.42	0.398

Coheni D						
PM8	0.312	0.309	0.339	0.347	0.327	0.326
Tugevus						
PM8	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk
UV	0.255	0.259	0.295	0.299	0.263	0.271
PM8	0.369	0.358	0.383	0.396	0.391	0.381
Coheni D						
PM9	0.711	0.7	0.706	0.711	0.672	0.694
Tugevus						
PM9	Mõõdukas	Mõõdukas	Mõõdukas	Mõõdukas	Mõõdukas	Mõõdukas
UV	0.647	0.644	0.657	0.658	0.602	0.631
PM9	0.775	0.756	0.755	0.765	0.743	0.756
Coheni D						
PM10	0.261	0.258	0.241	0.265	0.275	0.243
Tugevus						
PM10	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk
UV	0.206	0.21	0.199	0.219	0.213	0.189
PM10	0.316	0.307	0.284	0.311	0.337	0.297

Tabel 12.11. Soodumusega grupi Welchi t-testide Coheni D tulemused

	Meeleolu- häire	Üldärevus -häire	Paanika- häire ja agora- foobia	Sotsiaal- foobia	Vaimne kurnatus	Unehäire
Coheni D						
PM1	0.167	0.127	0.199	0.101	0.154	0.148
Tugevus						
PM1	Tühine	Tühine	Tühine	Tühine	Tühine	Tühine
UV	0.112	0.058	0.057	0.021	0.105	0.092
PM1	0.222	0.196	0.34	0.181	0.204	0.204
Coheni D						
PM2	0.264	0.282	0.389	0.228	0.215	0.239
Tugevus						
PM2	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk
UV	0.2	0.202	0.229	0.137	0.158	0.176
PM2	0.328	0.362	0.549	0.319	0.272	0.303
Coheni D						
	0.55	0.533	0.614	0.498	0.515	0.542

PM3						
Tugevus PM3	Mõõdukas	Mõõdukas	Mõõdukas	Nõrk	Nõrk	Mõõdukas
UV PM3	0.485 0.616	0.452 0.614	0.461 0.767	0.407 0.589	0.457 0.572	0.476 0.608
Coheni D PM4	0.287	0.274	0.185	0.219	0.291	0.251
Tugevus PM14	Nõrk	Nõrk	Tühine	Nõrk	Nõrk	Nõrk
UV PM4	0.226 0.347	0.2 0.348	0.032 0.338	0.131 0.307	0.239 0.344	0.19 0.312
Coheni D PM5	0.487	0.457	0.484	0.439	0.445	0.482
Tugevus PM5	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk
UV PM5	0.42 0.553	0.376 0.538	0.324 0.644	0.345 0.533	0.387 0.503	0.416 0.548
Coheni D PM6	0.526	0.515	0.544	0.446	0.464	0.539
Tugevus PM6	Mõõdukas	Mõõdukas	Mõõdukas	Nõrk	Nõrk	Mõõdukas
UV PM6	0.457 0.595	0.432 0.598	0.379 0.709	0.349 0.543	0.403 0.524	0.47 0.609
Coheni D PM7	0.457	0.449	0.376	0.356	0.431	0.463
Tugevus PM7	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk
UV PM7	0.389 0.524	0.365 0.532	0.211 0.541	0.262 0.45	0.372 0.491	0.394 0.532
Coheni D PM8	0.39	0.428	0.418	0.354	0.363	0.372
Tugevus PM8	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk
UV PM8	0.325 0.455	0.346 0.51	0.256 0.58	0.265 0.443	0.306 0.42	0.306 0.437
Coheni D PM9	0.743	0.759	0.839	0.739	0.759	0.743

Tugevus PM9	Mõõdukas	Mõõdukas	Tugev	Mõõdukas	Mõõdukas	Mõõdukas
UV PM9	0.672	0.671	0.665	0.64	0.695	0.672
	0.815	0.847	1.013	0.837	0.822	0.814
Coheni D PM10	0.244	0.248	0.414	0.223	0.245	0.273
Tugevus PM10	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk	Nõrk
UV	0.182	0.173	0.26	0.136	0.19	0.211
PM10	0.306	0.323	0.567	0.31	0.3	0.336

Tabel 12.12 Programmeeritud käsu tulemused, milles on näitased kui motivaatori keskmine hinnangu langus oli suurem grupis kus soodumus esines läbi selle, et tabelisse esitatakse väljaanne “TRUE” kui käsu tulemus on tõepärane ja “FALSE” kui tulemus ei ole tõepärane

	Meeleolu- häire	Üldärevus- häire	Paanika- häire ja agora- foobia	Sotsiaal- foobia	Vaimne kurnatus	Unehäire
PM1	TRUE	FALSE	TRUE	FALSE	TRUE	TRUE
PM2	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE
PM3	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE
PM4	TRUE	TRUE	FALSE	FALSE	TRUE	TRUE
PM5	TRUE	TRUE	TRUE	FALSE	TRUE	TRUE
PM6	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE
PM7	TRUE	TRUE	FALSE	FALSE	TRUE	TRUE
PM8	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE
PM9	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE
PM10	TRUE	TRUE	TRUE	FALSE	FALSE	TRUE

Tabel 12.13 Programmeeritud käsu tulemused, milles on näitased kui Coheni D oli suurem grupis kus soodumus esines läbi selle, et tabelisse esitatakse väljaanne “TRUE” kui käsu tulemus on tõepärane ja “FALSE” kui tulemus ei ole tõepärane

	Meeleolu- häire	Üldärevus- häire	Paanika- häire ja agora- foobia	Sotsiaal- foobia	Vaimne kurnatus	Unehäire
PM1	TRUE	FALSE	TRUE	FALSE	TRUE	TRUE
PM2	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE
PM3	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE
PM4	TRUE	TRUE	FALSE	FALSE	TRUE	TRUE
PM5	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE
PM6	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE
PM7	TRUE	TRUE	FALSE	FALSE	TRUE	TRUE
PM8	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE
PM9	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE	TRUE
PM10	FALSE	FALSE	TRUE	FALSE	FALSE	TRUE

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Mathias Merelaht ,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

Ajateenijate vaimse tervise seos teenistusse tuleku suhtumise ja
teenistusmotivaatoritega ,

mille juhendaja(d) on Kairi Kasearu, PhD ,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada Tartu Ülikooli digitaalarhiivi kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

2. annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
3. olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
4. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Mathias Merelaht
26.05.2025